

1973'TEN GÜNÜMÜZE KATLİAMA MARUZ KALAN TÜRK DİPLOMATLARI VE BU KATLİAMLARIN TÜRK BASININA YANSIMASI

Yaşar ÖZÜÇETİN*- Ali DALKILIÇ**

Öz

1973'ten itibaren 1994 yılına kadar muhtelif ülkelerde bulunan Türk temsilciliklerine ve diplomatlarına yönelik saldırılar olmuştur. Ekseri Ermeniler tarafından tertip edilen bu saldırılar neticesinde değerli Türk diplomatları hayatlarını kaybetmiştir.

Bu çalışma ile "Ermeni Meselesi"nin Türk diplomatlarının katledilmeleri temelinde gündeme tutulması ve katliamların Türk basınına yansımaları ele alınmıştır.

1973-1994 yılları aralığında yayımlanan belli başlı gazeteler tetskik edilmiş, saldırıların ilkinde gereken hassasiyet ve tepkinin gösterildiği, ancak bu hassasiyet ve tepkinin sonrası süreçte giderek azaldığı gözlenmiştir.

Araştırmada amacı, evrenin özellikleri hakkında bilgi toplamak, kişileri, durumları veya olayları tam ve doğru olarak betimlemek olan araştırma modeli esas alınmış, daha geniş halk kitlelerine hitap etmesi nedeniyle "Cumhuriyet", "Tercüman", "Hürriyet", "Milliyet", "Akşam", "Günaydın", "Son Havadis" gazeteleri ana öge olmuş ve telif-tetskik eserlere de yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler

1973, Ermeni Meselesi, Diplomat, Katliam, Türk Basını

TURKISH DIPLOMATS WHO HAVE BEEN SUBJECTED TO MASSACRE FROM 1973 TO PRESENT AND TO REFLECTIONS OF THESE MASSACRE IN THE PRESS

-
- * Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Kırşehir/Türkiye.
yozucetin@ahievran.edu.tr
ORCID: 0000-0001-5011-942X
- ** Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Kırşehir/Türkiye.
dalkiliç86@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-5644-5303
Makalenin Gönderilme Tarihi: 15.01.2020
Makalenin Kabul Tarihi: 20.02.2020
Makalenin Yayınlanma Tarihi: 26.03.2020
Makalenin Türü: Araştırma

Abstract

From 1973 to 1994 there were attacks against Turkish diplomats and ambassadors in some countries. As a result of these attacks carried out mostly by armenians, valuable Turkish diplomats lost their lives.

In this study, keep the "Armenian Question" on the agenda on basis of the massacres of Turkish diplomats and the reflections of the massacres on the Turkish press.

The major newspapers published between 1973 and 1994 were examined and sensitivity and reaction were observed in the first attacks, but this sensitivity and reaction gradually decreased. This research is based on gathering information about the characteristics of the period, and accurately describing people, situations or events. In this study, "Cumhuriyet", "Tercüman", "Hürriyet", "Akşam", "Günaydm", "Son Havadis" newspapers were the main elements and copy-right-examination works were included.

Keywords

1973, Armenian Issue, Diplomat, Massacre, Turkish Media

GİRİŞ

Terör kelimesi Latince “*terrere*” den gelmekte ve dehşete düşürme, korkutma, korkutup kaçırma, caydırma anlamında olup, “ihtilalci grupların girişiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhiçilik, bir hükümet tarafından uygunlanan şiddet rejimi” (Terör, 1973), “siyasal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka ya da bireylere karşı sistemli şiddet eylemlerine başvurma” (Terör, 1990), ve “yıldırı” demektir (TDK, 2018). Terörizm ise cinayete kadar varabilen, hedefi sindirme olan şiddet olaylarıdır (Ergil, 1980:1). Terörizmin gündelik hayatı yansımış anımları içerisinde ayaklanması, ihtilal gibi şiddet içerikli siyasi güç mücadeleini barındıran durumlar da yer almaktadır (Zaffer, 1999: 64). Terör, terörizm ve bunlara bağlı olarak terörist kavramları günümüzde sıkça kullanılan kavramlar olmalarına rağmen uluslararası anlamda genel-geçer bir tanımı bulunmamaktadır. Terör ve terörizmin birden farklı türü, alt başlıklarını olmakla birlikte çalışmanın asıl konusunu teşkil eden türü “etnik terör” olmuştur.

Terörizmin diğer türlerine göre en tehlikeli görüleni olan etnik terörün temel özelliklerinden biri (Acar ve Urhal, 2007: 414-422) genellikle siyasi taviz koparmak amacıyla şiddet kullanıp toplumu korkutmak yoluyla iktidara baskı yapmasıdır. Etnik terör örgütlerinin temel amacı, sözcüsü olduğunu iddia ettiği toplumun geleceğini kontrol etmek ve siyasi gücün dağılımında söz sahibi olmaktadır (Gürses, 2007: 13). Türkiye Cumhuriyeti’ni özellikle 1970’li yıllarda etkilemiş olan Ermeni terörünün kaynağını, Osmanlı Devleti ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti topraklarında inşa edilmesi amaçlanan “Büyük Ermenistan” ideali oluşturmuştur¹.

Dış politika ile meşgul olan ve ülkesini temsil etmeye yükümlü bulunan diplomatlar, ikamet ettikleri ülkede, bağlı oldukları devletin temsilcisi ve görevlileridir. Bu temelde bağımsız ve bağlantısız olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti de ülke haricinde kendisini temsil eden diplomatlar bulun-

¹ Ingiltere ve Fransa başta olmak üzere Avrupalı devletler özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren açılan yabancı okullar vasıtısıyla Fransız İhtilali ile tüm dünyaya yayılan milliyetçilik fikirlerini Osmanlı Devleti içerisindeki azınlıklar arasında yaymışlardır ve bu kapsamda “Millet-i Sadika” olarak anılan Ermenileri de etkilemişlerdir (Hülagü, 2001: 66-67; Çolak, 2005: 130). Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeniler, Osmanlı Devleti'nin savaştığı Rusya ile işbirliği yapmışlardır ve Osmanlı askerini ülke içerisinde meşgul etmeler ve yipratmışlardır. Cephede Rusya ile savaşan Osmanlı askeri, cephe gerisinde ise onların en büyük işbirlikçi Ermeniler ile mücadele etmek zorunda kalmıştır. Ermenilerin bu dönemde Türklerle yaptıkları zulüm ve işkenceler tarihe “Ermeni Mezalimi” olarak geçmiştir (Lütem, 2006: 27). Osmanlı Devleti'nin hareket kabiliyetini kısıtlamakla birlikte askeri ikmal alanlarını da zarar veren bu faaliyetler karşısında Osmanlı devlet adamları bir çözüm arayışına girmiştir ve içinde bulunan şartları da dikkate alarak isyana karışmıştır, orduyu zor duruma sokmuş olan bu Ermenilerin yerlerini değiştirmiştir (Halaçoğlu, 2002: 105). İkinci Dünya Savaşından sonra da özellikle Ortadoğu'daki Ermeniler Batı Avrupa ülkeleri ve ABD'ye göç etmiştir. Bu göç faaliyeti Ermeni milliyetçilere, Ermeni irkının giderek erimesine yol açabilecek bir tehlike olarak görülmüştür. Böyle bir konjunktürde Ermeni Kilisesi ve Ermeni siyasi partileri için ilk ve öncelikli amaç olarak “Ermenilik” bilincini yeniden aşılamak olmuştur (Laçiner, 2002: 56-61). İkinci Dünya Savaşı'dan sonra Yahudilerin bir soykırımı neticesinde devlet kurmaları Ermeni milliyetçilerini heyecanlandırmıştır (Laçiner, 2005: 315). Bu şekilde yetişen Ermeni gençlerinin başvurdukları şiddet ve terör, Ermeni kilisesi ve Ermeni milliyetçilerinin çabalarıyla meşrulaştırılmıştır. Ayrıca, diğer muhtelif devletler, içinde bulundukları güç dengesi yanında Ermenileri bir araç olarak değerlendirmiştir.

durmaktadır. Ülke haricinde Türkiye'yi temsil eden Türk diplomatlarının 1973 yılından itibaren planlı ve sistemli bir şekilde suikasta maruz kaldıkları görülmüş, bu suikastlarda aralarında büyüğelçilerin de bulunduğu 25 üst düzey Türk diplomat şehit olmuştur. Şehit olan bu diplomatların yanında çoğu Türk olan sivil vatandaşlar da hayatlarını kaybetmişlerdir. Türk diplomatlarına karşı yapılan saldırıların niceliği ve saldırıcıları gerçekleştirenler göz önünde bulundurulursa genel manada tek bir topluluğun, Ermenilerin öne çıktıığı görülmektedir. Ancak, "Ermeni Terörü" tabirinin Ermenilerin bütününe kapsamadığı ve terörün sadece Ermeni gruplarca yapıldığı anlamına geldiği belirtilmelidir (BCA, D, E4, F30.10.0.64.395.9; Kantarci-Kasım vd., 2002: 77). Bu terörü yaşayan Türk halkı ve Türk devlet adamları yeni Türk devleti ile birlikte Ermeni suikastlarını sinesine çekmiş, adeta unutmuştur. Buna karşılık Hinçak ve Taşnaksutun örgütleri aracılığıyla Ermeniler, adı geçen bu "köklü geleneklerini" unutmamış, meselelerinin çözümünde bir metot olarak benimsemiş ve sonraki kuşaklarına aktarmıştır. 1973 yılında Amerika'da meydana gelen "bireysel" eylem de dâhil olmak üzere 27 suikast girişiminin hemen hemen tamamı Ermeni terör örgütleri tarafından gerçekleştirılmıştır (Şimşir, 2000: 234). Migirdiç Yanıkyan adlı bir Ermeni'nin bireysel olarak adlandırılan ilk eylemi, kendisinden sonra gelen Ermeni teröristlere yol gösterici nitelikte olmuştur².

Ermeni etnik terörü, daha çok demokratik ve gelişmiş ülkelerdeki insan haklarına verilen önemi, zayıflık unsuru olarak görmüşler ve kendi eylemleri için avantaj olarak kullanmışlardır. Bu ülkelerde bulunan muhtelif cephelerin çalışmaları ve insan hakları propagandası yapmaları da bu teröristlerin cezalandırılmasını önlemiş ve bir sonraki eylem için de onları korkusuz hâle getirmiştir. Ayrıca, Türk diplomatlarının içinde bulunduğu ülkelerde güvenlik zafiyeti de gözden uzak tutulmamalıdır (Köni, 1985: 202; Anadol ve Abbaslı, 2002: 185). Ermeni nüfusun yoğun olarak yaşadığı ülkelerde 48 eylem ile Fransa başı çekmiş (Şimşir, 2000: 200-202), Fransa'yı daha sonra Lübnan ve ABD izlemiştir.

² Kaliforniya'da başarılı sayılabilcek bir iş ve yazın hayatı geçiren Yanıkyan, Mehmet Baydar ve Bahadir Demir cinayetlerini işlededen önce yazdığı ve "California Courier" gazetesine gönderdiği 111 sayfalık bildirisinde geçen cümlelerle Ermeni konusunun ve meselesinin dünyada sıcak ve etkin tutulmasını ve bu maksatla dünyanın birçok yerinde savunmasız Türk temsilcilerinin öldürülmesini tavsiye etmiştir (Taran, 1985: 179-180).

1. TÜRK DİPLOMATLARININ SALDIRILARA UĞRAMALARI VE BU SALDIRILARIN TÜRK BASININA YANSIMASI (1973-1994)

1.1. 1973

1.1.1. Mehmet Baydar (1924 - 1973) ve Bahadır Demir (1942 - 1973)

1970 yılında Los Angeles Başkonsolosluğuna atanan Mehmet Baydar ve 1971 yılında Başkonsolos Yardımcısı olarak Los Angeles'e gönderilen Bahadır Demir, Ermeniler tarafından 27 Ocak 1973'te öldürülen ilk diplomatlar olmuşlardır. 1972 yılında yaşı bir Amerikan vatandaşı olan Migirdiç Yanıkyan, Türkiye'nin Los Angeles Başkonsolosluğuna başvurarak elinde Osmanlı Devleti'ne ait bir tablo ve imzalı banknot olduğunu ve bunları Türkiye Cumhuriyeti'ne bağışlamak istediğini beyan etmiştir. Baydar, Türk dışişleri ile yaptığı yazışma neticesinde durumun memnuniyetle karşılandığını öğrenmiştir (Mutlu ve Bozkurt, 2007). Yürüttülen görüşmeler sonucunda Yanıkyan ile randevu yeri ve zamanı, Santa Barbara'daki Biltmore Oteli 27 Ocak 1973, saat 12.00 olarak kararlaştırılmıştır (Şimşir B. N., 2000: 83). Yanıkyan, buluşma esnasında Baydar ve yardımcısı Demir'e ateş etmiş, Baydar olay yerinde Demir ise kaldırıldığı hastanede vefat etmiştir. Katil, eylemini "1915 olaylarının intikamını almak" için gerçekleştirdiğini söylemiştir (Şimşir B. N., 2000: 85). Söz konusu bu eylem bütün Türkiye'de infial yaratırken, devletin bütün kademeleri olayın tam anlamıyla açığa çıkarılması için seferber olmuş, yerli ve yabancı devlet adamları başsağlığı mesajları yayımlamışlardır³. Yanıkyan, 20 Temmuz 1973'te "birinci derece katil" sıfatıyla yargılanmış, Kaliforniya'da idam cezası olmadığı için müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Yanıkyan, 10 yila yakın kaldığı cezaevinde 1983'te çıkışmış ve bir süre sonra da hayatını kaybetmiştir.

Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ve Başkonsolos Yardımcısı Bahadır'ın öldürülmesini Akşam, "Amerika'daki İki Konsolosumuz Öldürüldü - Ermeni Kini Yine Hortladı" (Akşam, 29.01.1973), başlığı ile saldırıyı ele alırken, saldırıyı dönemin önemli bir diğer gazetesi Hürriyet, 29 Ocak'taki sayısında "Katil Hinçak Teşkilâti üyesi yaşı bir Ermeni, Amerika'da iki diplomatımız öldürüldü" manşetiyle okuyucularına duyurmuştur (Hürriyet, 29.01.1973). Cina-yeti, "Amerika'da görevli iki konsolosumuz öldürüldü" başlığı ile okuyucularına duyuran Adalet, Yanıkyan'ı emlak komisyonuluğu yapan, dinî ve felsefi eserler yazan birisi olarak tanımlamıştır (Adalet, 29.01.1973). Aynı günü Hürriyet, "Kötü Haber Tez Ulaştı" başlığı ile Baydar ve Demir'in öldürülü-

³ Başsağlığı mesajı yollayanların arasında Kaliforniya Üniversitesinde profesör olan ve Türk Tarihi derslerine giren ünlü Stanford J. Shaw da yer almaktadır. Shaw mesajında; "...Türk tarihi üzerine benim kendi derslerim de Ermeniler tarafından sık sık kesintiye uğratılmış ve engellenmiştir" (Şimşir B. N., 2000: 96) diyerek, ABD'deki Ermenilerin faaliyetlerine dikkat çekmiştir. Öte yandan Türkiye Ermeni Kilisesi Patriği Şnork Kalustyan, ABD'de gerçekleşen olayı kınayarak Eçmiyazin'de bulunan ve tüm Ermenilerin dinî lideri olan Ermeni Kalolikosu I. Vazken'in taziye telgrafını sunmuştur.

lerine dair haberlerin, ailelerine nasıl ulaştığı üzerinde durmuştur (*Hürriyet*, 29.01.1973). "Bir Ermeni, Amerika'da 2 Konsolosumuzu öldürdü" ve "Abdüllahmit'e ait bir tabloyu iade bahanesiyle iki diplomatımız tuzağa düşürüldü" başlıklarını kullanan *Milliyet*, Baydar ve Demir'in hayatlarına dair notlar aktarmış, "Çırkin Kin" başlığı atarak da Amerika'da ve diğer Avrupa ülkelerinde Türkler aleyhine girişilen, kin ve nefret dolu propagandalara degeinmiştir (*Milliyet*, 29.01.1973). "Amerika'da İki Türk Diplomati öldürüldü" başlığı ile cinayeti duyuran *Tercüman*, Yanıkyan'ın cinayeti planlı olarak işlediğini dile getirmiştir, Dışişleri Bakanı Halûk Bayülken'in ABD'den diğer Türk memurlarının can güvenliğinin sağlanmasını talep ettiğini yazmıştır (*Tercüman*, 29.01.1973). *Son Havadis*, "Bir Ermeni, Los Angeles'ta İki Diplomatımızı Öldürdü" (*Son Havadis*, 29.01.1973) diyerek cinayeti okuyucularına duyurmuştur.

Ertesi günü de gazeteler cinayeti işlemeye devam etmiştir; "Alçak Katil!", "Hain Ermeni'yi Kimler Kudurttu?" (*Akşam*, 30.01.1973) diyen *Akşam*, Yanıkyan'ın aşırı milliyetçi Ermeniler tarafından kıskırtıldığını dile getirmiştir. Ayrıca *Akşam*, Türkiye'de Ermeni Patriğinin, "Olay Nefret Yarattı" (*Akşam*, 30.01.1973) sözlerine de yer vermiş, Türkiye Ermenilerince de saldırının kınandığını degeinmiştir.

Mehmet Barlas, "Dünyada Bugün" adlı köşesinde, "Bu bir dava değil, 'cinnet'dir" başlığıyla suikasti yorumlamış (Barlas, 1973), aynı günü Cumhuriyet, "Olayların Ardındaki Gerçek" başlığını kullanarak yazarsız, "Los Angeles Olayı" adlı bir makale yayımlayarak Birinci Dünya Savaşından sonra Ermenilerin girişikleri NEMESİS eylemleri ile Los Angeles saldırısı arasında bir bağ kurmuştur (Cumhuriyet, 30.01.1973). Türkiye Ermenileri Patriği Başpiskopos Şinork Kalustyan meydana gelen bu olayı kınamış ve bir bildiri yayımlamıştır (Cumhuriyet, 30.01.1973). 30 Ocak'taki *Hürriyet*'in manşeti, ileride Türkiye'nin uğraşacağı bu meselenin ve cinayetlerin devamının geleceğini duyurur mahiyette olmuştur: "Olay seri cinayetlerin başlangıcı mı?". *Hürriyet*, Yanıkyan'ın imzasını taşıyan ve Ermenice yazılmış bir mektubu da "Katil Ermeni, Cinayeti Hınc Almak İçin İşlemiş" başlığı ile haber yapmıştır. *Hürriyet*, Dışişleri Bakanı Bayülker'in mecliste yaptığı konuşmaya ve Adalet Partisi Genel Başkanı Süleyman Demirel'in "Olayı derin üzüntü ve nefretle karşıladım" sözlerine de yer vermiştir (*Hürriyet*, 30.01.1973). *Son Havadis*, Yanıkyan'ın Amerikan makamlarına verdiği ilk ifadeleri derleyerek okuyucularına sunmuştur. Yanıkyan'ın "Ermeni Meselesi" ile ilgili söyledişi sözlerini, "Katil, 'Ermeniler Her Yerde Bu Taktiği Uygulamalı', diyor" (*Son Havadis*, 31.01.1973) başlığı ile vermiştir. *Tercüman*, "Yanıkyan: Türkler Karşı Bir Savaşım Öncüsüyüm" başlıklı bir haber yayımlamıştır (*Tercüman*, 31.01.1973). Öte yandan Adalet, "İki konsolosumuzu öldüren Yanıkyan'ın deli olduğu ileri sürüldü" başlığı ile yayınladığı haberde Türkiye'nin Fahri Konsolosu Myron

Goldsmith'in Yanıkyan'ın sağlık durumu ile ilgili iddiasına yer vermiştir (*Adalet*, 31.01.1973). Yanıkyan'ın Amerikan polisi tarafından ilk sorgusundan söylediğlerine atıf yapan Akşam, "Yanıkyan Masum Rolüne Büyündü" (Akşam, 01.02.1973) demiş ve Yanıkyan'ın masum olduğuna yönelik iddiaları ortaya koymuştur. 1 Şubat tarihli *Cumhuriyet*'te Yanıkyan tarafından öldürülün diplomatların ailelerine maaş bağlanması için yapılan kanun teklifi ve ABD Başkanı Nixon'un, Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'a üzüntülerini bildiren bir mesaj gönderdiği ifade edilmiştir (*Cumhuriyet*, 01.02.1973). *Hürriyet*'in önemli yazarlarından Doğan Uluç, haberinde "Genç Ermeniler Teşkilatı"na üye bir Ermeni gencinin kendisini aradığını ve "Diplomatlarımızın başına yeni olaylar gelecek. Yakında Beyrut, Londra ve Paris gibi yerlerdeki diplomatlarınızın da başına bir şey gelirse şaşırmayın. Barbar Türkleri bütün dünyanın nefretle anması için çalışıyoruz" dediğini ifade etmiş ve ileride meydana gelecek seri cinayetlerinin başlayacağını bir anlamda ifşa etmiştir (*Hürriyet*, 01.02.1973). Adalet, "Yanıkyan, fanatik Ermenileri Türk'e karşı kıskırtıyor" başlığı ile verdiği haberde, Yanıkyan'ın Ermeniler adına "yeni tip" bir yöntemi başlattığını yazmıştır (*Adalet*, 01.02.1973). 3 Şubat'ta *Milliyet*, Dünya Ermenileri Başpiskoposu Birinci Vasken'in Türk Ermenileri Patriği Kalusty'an'a gönderdiği "Bir Ermeni olarak cinayetten utanç duyuyorum, şaşkınlık içindeyim. İnanamıyorum..." sözleri ile başlayan başsağlığı mesajına yer vermiştir (*Milliyet*, 03.02.1973). Son Havadis ise; "Bir manyağım kapanan bir yarayı deşmeye yeltenen parmakları lanetliyoruz" (Son Havadis, 06.02.1973) şeklinde dikkat çekici bir başlık kullanmıştır.

Netice itibarıyla Türkiye, o zamana kadar "unuttuğu" Ermeni meselesini hatırlamış ve bu meyanda eserler kaleme alınmaya başlanmıştır. Bu yañılardan Boğaziçi Yaynevi'ne ait olan "Ermeni Komitecileri" adlı kitabın duyarusu *Cumhuriyet*'te yer almıştır (*Cumhuriyet*, 14.05.1973).

1.2. 1975

1.2.1. Dâniş Tunalıgil (1915 - 1975)

1973'te Viyana Büyükelçiliğine atanın Dâniş Tunalıgil, 22 Ekim 1975'te üç silahlı kişi tarafından Büyükelçilik binası basılarak görevi başında şehit edilmiştir (Şimşir B. N., 2000: 123). Eylem, "Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu/ASALA" tarafından üstlenilmiştir. 15 Ocak 1981'de Viyana Büyükelçiliğinden Ankara'ya gönderilen telgrafta katillerin bulunmadığı ve dosyanın kapatıldığı dile getirilmiştir.

Büyükelçi Dâniş Tunalıgil'in öldürülmesi ile ilgili *Hürriyet*, olayı "Viyana elçimiz öldürüldü" (*Hürriyet*, 23.10.1975) şeklinde verirken *Milliyet*, "Viyana Elçimiz Tunalıgil Öldürüldü" (*Milliyet*, 23.10.1975), *Tercüman*, "Bir Ermeni Örgütü Viyana Büyükelçimizi Öldürdü" (*Tercüman*, 23.10.1975) manşetlerini atmıştır. *Cumhuriyet*, Viyana polisinin hem saldırı sırasında hem de cinayet-

ten sonra yeterince çaba sarf etmediğini yazmıştır (*Cumhuriyet*, 23.10.1975). *Hürriyet*, "Elçiliğimize Göre Katiller Rum veya Ermeni" başlığı ile Türk Büyükelçiliğinden aldığı bilgileri aktarmış ve katillerden birinin Türkçe konuşduğunu ifade etmiştir (*Hürriyet*, 23.10.1975). Bu katliam ile ilgili şüphelenenler arasında Rumlar da bulunmuş *Cumhuriyet*, "Kimlikleri Saptanamayan Katillerin Bu Kez de EOKA-B Mensubu Oldukları İddia Edildi" (*Cumhuriyet*, 24.10.1975) başlıklı bir haber yapmıştır. *Milliyet*'te Burhan Felek, "Canilere Lanet, Şehitlere Rahmet" başlıklı yazısında, "Avrupa'nın en sakin ve emniyetli bir şehri olan Viyana'daki Türk Büyükelçisi, makamında öldürüldü" diyerek, tepkisini dile getirmiştir. *Milliyet*, ayrıca Viyana Televizyonunun Ermeniler lehinde yaptığı yayına da tepki göstermiştir (Felek, 1975).

1.2.2. İsmail Erez (1919 - 1975)

2 Kasım 1974'te Paris Büyükelçiliğine atanan İsmail Erez, 24 Ekim 1975'te görevi başında şehit edilen ikinci büyikelçi olmuştur. Erez, 24 Ekim 1975 Cuma günü, büykelçiliğe 350-400 metre kadar uzaklıkta bulunan Bir-Hakeim Köprüsünde otomobilinin yavaşladığı sırada üç veya dört kişi tarafından saldıryla uğramış ve şehit edilmiştir.⁴ Eylem, yine "Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu/ASALA" tarafından üstlenilmiştir. Fransız polisi tarafından yakalanan bir Ermeni sanık daha sonra delil yetersizliğinden serbest bırakılmıştır (Şimşir B. N., 2000: 189).

Büyükelçi Erez'in şehit edilmesine ilişkin, *Tercüman*, "Elçilerimizi Yunanlı Tedhişçiler Öldürmüştür" (*Tercüman*, 25.10.1975), *Cumhuriyet*, "Fransa Büyükelçimiz Erez de Dün Paris'te Öldürüldü" (*Cumhuriyet*, 25.10.1975), *Hürriyet*, "Kahpelik" (*Hürriyet*, 25.10.1975) ve *Milliyet* "Viyana suikastından iki gün sonra Paris Büyükelçimiz öldürüldü" (*Milliyet*, 25.10.1975) manşetini kullanmıştır. *Hürriyet*, cinayete dair en fazla haber geçen gazete olarak göze çarpmıştır. Gazetede "İnsanlık Adına Utanç Verici" başlıklı haberde Cumhurbaşkanı Kortutürk'ün açıklamasına atıf yapılmıştır. Diğer devlet adamları Bülent Ecevit'in, "utanç verici", Süleyman Demirel'in de "caniler" tabiri ön plana çıkarılmıştır (*Hürriyet*, 25.10.1975). *Hürriyet*, Tunalıgil ve Erez'in şehit edilmelerinden sonra "Utamıyoruz ve Haykıyoruz" başlıklı bir yazı yayınlanmıştır (*Hürriyet*, 25.10.1975). 26 Ekim'de *Cumhuriyet*, "Suikastlara ilişkin soruşturma sürüyor. Elçilerimizi öldürenler henüz yakalanamadı" başlığını kullanmış, Hristiyanların sembolü olan haç şeklinde bir kılıçın silaha girmiş hali ve bu silahtan akan kan damalarının bulunduğu karikatür dikkat çekmiştir (*Cumhuriyet*, 26.10.1975). *Cumhuriyet*'in önemli yazarlarından Uğur Mumcu, "Ci-

⁴ Tunalıgil ve Erez'in şehit edilmeleri sonrası TBMM'de de muhtelif konusmalar yapılmış ve soru önerileri verilmiştir. Bu soru önerilerini cevaplandıran Dışişleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil, şehit ailelerine maaşlar bağlanıp yardımlar sağlandığını, yeni suikastların ya da saldırının olmaması için gerekli önlemlerin alındığını dile getirmiştir (Şimşir B. N., 2000: 187).

nayetlerin Ardından”, aynı gazetededen Ali Sirmen “*Dünyada Bugün, Cinayetler ve Sağduyu*” ve Nadir Nadi de “*Karanlık Niyetler*” başlıklı yazılarında, saldırlara değinmişlerdir (*Cumhuriyet*, 26.10.1975). *Hürriyet*’in 26 Ekim tarihli manşetinde “*Üçüncüsü Var mı?*” başlığı kullanılmıştır (*Hürriyet*, 26.10.1975). *Milliyet*, “*TRT’de Yarı Matem Programı*” başlığı ile TRT’de düzenlenen programın detaylarını aktarmıştır. Ayrıca, suikasti gerçekleştirenlerin ya EOKA-B örgütü ya da Ermeniler olduğu da ifade edilmiştir (*Milliyet*, 26.10.1975).

Milliyet’ten Hasan Pulur, “Devlet elçilerini korumalıdır” başlığı altında; “Devlet, bu elçilerini korumalıdır. Göz göre göre bu masum insanların canını, cinayet şirketinin eline teslim etmemelidir” (*Milliyet*, 27.10.1975) ifadelerini kullanmıştır. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı günü yayımlanan gazetelerde de saldırlar işlenmeye devam etmiştir. *Tercüman*, “*Katil Kim?*” (*Tercüman*, 29.10.1975) diye sorarken, *Cumhuriyet’ten Sirmen*, “*Acaba Rum militanlar iki Türk diplomatını öldürürken ne gibi hesaplar peşinde koşmuşlardır?*” (*Cumhuriyet*, 29 Ekim 1975) şeklinde bir başlıklı diplomatların öldürülme sebeplerini uluslararası siyaset açısından irdelemiştir.

30 Ekim tarihli gazetelerde *Tercüman’dan Ahmet Kabaklı’nın yorumları* dikkat çekici olmuş ve Kabaklı şu cümleleri dile getirmiştir; “*Batiya karşı korunmanın iki yolu kalmış görünüyor: Biri sersem baticiların istediği tarzda Hristiyan olarak, manevi teslim bayrağını çekmek... İkincisi: İslam âleminin önündeki yerimizi tavizsiz ve dürüst bir tarzda alarak güçlenmek ve batıya Kanuni gibi, ısrarladığı elimizi öptürmek*” (*Tercüman*, 30 Ekim 1975). *Cumhuriyet’ten İlhan Selçuk* da saldırları değerlendirirken, Türk demokrasi tarihi alanındaki çalışmaları ve yazmış olduğu “*Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye*” kitabıyla tanınan Stefanos Yerasimos’tan alıntılar yapmış, cinayetlerin ve saldırların arkasındaki gücün İngilizler ve Fransızlar olduğunu dile getirmiştir (Selçuk, 1975). 8 Kasım 1975 tarihli *Hürriyet’te* “*Elçilerimizi “Terör Komandoları” Örgütü Öldürmüştür*” başlıklı bir haber yer almıştır (*Hürriyet*, 08.11.1975).

1.3. 1976

1.3.1. Oktar Cirit (1946 - 1976)

1975’te Beyrut Büyükelçiliği Başkâtipliğine atanın Oktar Cirit, 16 Şubat 1976’da Beyrut’ta şehit edilmiştir.⁵ Eylemi, Ermeni etnik terör örgütü ASA-LA üstlenmiştir (Şimşir B. N., 2000: 194). Başkâtip Cirit’in suikasta uğradığı ve şehit edildiği sırada Beyrut Büyükelçisi olan Necmettin Tuncel, durumu Ankara’ya rapor etmiş, faillerin bulunması için yapılan girişimleri de dile getirmiştir (Şimşir B. N., 2000: 198). Lübnan basınından *El-Muharrer*, “Er-

⁵ Bu sırada, TBMM’de gerçekleştirilen bir oturumda “Beyrut Büyükelçiliği Başkâtibi Oktar Cirit’in Eşi ve Çocوغuna Vatanı Hizmet Tertibinden Maaş Bağlanmasına Dair Kanun” başlıklı bir kanun metni çıkarılmış ve Türkiye Cumhuriyeti şehit diplomatın ailesine sahip çıkmıştır (TBMM, Z.C., 1977:22).

meni Gizli Kurtuluş Ordusu" tarafından, gazetelerine "Türk Fasızmine İhtar Mahiyetinde Yeni Bir Adım" başlığında bildirinin geldiğini, bu bildiride Cirit'in "Gizli Ermeni Ordusu" tarafından öldürülüğü ve eylemi "Antranik Paşa Hükümeti"nin gerçeklestirdiğinin yazılı olduğu ifade edilmiştir. Aynı haberde devamlı, "...bu eylem Türk makamlarına yöneltilen yeni bir ihtar niteliğindedir" (Şimşir B. N., 2000: 201) denilmiştir. Lübnan Hükümeti Cirit'in şehit edilmesi olayını devlet güvenliğini zaafa uğratınanın ve düzeni bozanların yargılандığı, Meclisü'l-Adalet denilen Yüksek Adalet Mahkemesi'ne sevk etmiş ve yüksek dereceli sorgu yargıçının görevlendirmiştir. Ancak, yapılan bu çalışmalardan herhangi bir netice alınamamıştır.

Başkâtip Cirit'in şehit edilmesi, *Cumhuriyet*'te "Beyrut'ta Elçilik Kâtibi Oktar Cerit dün öldürüldü" (*Cumhuriyet*, 17.02.1976), *Hürriyet*'te, "Beyrut 1. Kâtibimiz Öldürüldü" (*Hürriyet*, 17.02.1976) ve *Milliyet*'te "Ankara'da Daha Bilgi Yok" (*Milliyet*, 17.02.1976) manşetleriyle Türk kamuoyuna duyurulmuştur. Olaydan sonra Beyrut polisi yaptığı açıklamada, saldırının Lübnan iç savaşıyla ilgili olmadığını, Cirit'in kasten ve planlanarak öldürülüğünü açıklamıştır (*Hürriyet*, 17.02.1976). Akşam, cinayete ancak bir gün sonra şu şekilde yer vermiştir; "Başkâtip Cirit saat 18.00 civarında Beyrut'un Elhamra Caddesi'nde kimliği tespit edilmemiş bir şahıs tarafından vurularak şehit edilmiştir" (Akşam, 18.02.1976). *Hürriyet*'in yazarlarından Cüneyt Arcayürek, Cirit'in Ermeniler tarafından öldürülüğünü, "Beyrut Başkâtipimizi Ermeniler öldürdü" (*Hürriyet*, 18.02.1976) başlıklı yazısında dile getirmiştir. Beyrut saldırısı ile ilgili *Hürriyet*'te 'Günün Yazısı' adlı köşede, "Kaçinci Bu" başlığıyla bir yazı kaleme alınmıştır (*Hürriyet*, 18.02.1976). *Cumhuriyet*'ten Uluğ İğdemir, 'Arada bir' isimli köşesinde "Düşmanlık Mutsuzluktur" adlı bir yazı kaleme almış, saldıruları Ermeniler ve Türkler arasında meydana gelen olayların Rus ve İngiliz kaynaklı olduğunu belirtmiş, Ermeni geççilerine seslenmiş ve täbi tuttuğu değerlendirmede şunları söylemiştir: "Şimdi bütün Ermeni gençlerine sesleniyorum. Türklerden intikam almak amacıyla örgütlenen Gizli Ermenistan Kurtuluş Ordusu'nun dünyaya duyurduğu girişimler, Türklerle Ermeniler arasında yabancılارın açtığı uçurumu kapatmak yerine derinleştirilecektir. Bundan hiç kimse bir şey kazanmaz, belki birkaç suçsuz ve masum insan ölüür, maddi zararlar olur. Ama bunun ne Ermeniler ne de Türk ulusuna bir yararı olur" (İğdemir, 1977).

1.4. 1977

1.4.1. Taha Carım (1914 - 1977)

1973'te Vatikan Büyükelçiliğine atanan Taha Carım, 9 Haziran 1977'de kimliği belirsiz kişilerce saldırıyla uğramış ve şehit edilmiştir. Carım, Türkiye Cumhuriyeti'nin görevi başında şehit edilen üçüncü büyikelçisi olmuştur. Roma Büyükelçisi Semih Akbil, olayın Ermeniler tarafından üstlenildi-

ğini dile getirmiştir (Şimşir B. N., 2000: 218). İtalyan polisinin soruşturması neticesiz kalmış, bir yıl sonra Roma Savcılığı dosyanın kapatıldığını duyurmuştur (<https://www.haberler.com/vatikan-buyukelcisi-taha-carim-sehadetinin-41-10919244-haberi/>, tarih: 04.02.2019).

Büyükelçi Carım'ın öldürülmesi, *Hürriyet*'te "Vatikan Elçimiz Öldürüldü" (*Hürriyet* 10.06.1977), *Milliyet* ve *Tercüman*'da "Vatikan Büyükelçimiz Öldürüldü" (*Milliyet*, *Tercüman* 10.06.1977), *Başlangıç*'ta, "Vatikan Büyükelçimiz Carım Öldürüldü" (*Başlangıç*, 10.06.1977), *Günaydın*'da, "Ermeniler Vatikan Elçimizi Öldürdü" (*Günaydın*, 10.06.1977) ve *Son Havadis*'te "Vatikan Büyükelçimiz Taha Carım 2 Kişi Tarafından vuruldu" (*Son Havadis*, 10.06.1977) başlıklarını kullanılarak Türk kamuoyuna duyurulmuştur. 11 Haziran tarihli gazeteler Carım suikastına daha geniş yer vermişlerdir. *Cumhuriyet*'te 'Olayların Ardındaki Gerçek' adlı köşede "Bu kaçıcı" başlığıyla bir yazı kaleme alınmıştır (*Cumhuriyet*, 11.06.1977). Türk basınının Carım'ın neden korunmadığına dair ağır eleştirilerinden sonra Dışişleri Bakanlığı açıklama yapma gereği duymuştur. Bakanlık, 1975'ten itibaren güvenlik işlerinde kullanılan 50 milyon liranın harcadığını açıklarken, Batı Avrupa'daki elçilerimize koruma verildiğini, Carım'ın bunu istemediğini "Bakanlık, koruma görevlileri istemeyen Büyükelçilerimize bunu zorla kabul ettirmek zorunda değildir" açıklamasını yapmıştır (*Milliyet*, 11.06.1977). *Hürriyet*'te, özellikle Batı medya organlarının Ermeni yanlısı tutumu eleştirilmiştir. *Hergün* gazetesinden Taha Akyol da Carım'ın katledilmesiyle ilgili bir yazı kaleme almıştır. Akyol yazısında, Ermeni mezesinin köklerinin çok eskiye gitmediğini, emperyalist devletlerin Türkiye'yi yıkmak için etnik unsurları kullanmaya başlaması ile "Ermeni Meselesi" denilen konunun gündeme geldiğini ifade etmiştir (Akyol, 1977). Carım'ın katillerinin bulunamaması ve Carım dosyasının kapatılması üzerine *Dünya* gazetesinden Murat Sertoğlu, "Kapanan Dosya" başlıklı bir yazı kaleme almış, yazısını; "Unutmamak gerekir ki, insanların olduğu gibi milletlerin de sabırlarının bir sınırı vardır" (Sertoğlu, 1977) şeklinde nihayetlendirmiştir.

1.5. 1978

1.5.1. Beşir Balçioğlu (1909 - 1978)

Madrid Büyükelçisi Zeki Kuneralp'in makam aracına 2 Haziran 1978 günü bir saldırı gerçekleştirilmiş, büyikelçinin eşi Necla Kuneralp ve eniştesi Emekli Büyükelçi Beşir Balçioğlu olay yerinde şoför Antonio Torres de hastaneye kaldırılırken ölmüştür. Büyükelçi Kuneralp tarafından Ankara'ya yapılan bilgilendirmede eylemin, Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları adlı örgüt tarafından üstlenildiği belirtilmiştir (Şimşir B. N., 2000: 246).

Madrid polisi tarafından eylemde kullanılan silahlardan biri bulunmasına rağmen somut bir delil elde edilememiş, Necla Kuneralp ve Beşir Balci-

oğlu'nun öldürülmeleri hadisesi de faili meçhul olarak kalmıştır (Şimşir B. N., 2000: 265).

Olaya ilişkin *Tercüman*'da "Ermeni Terör Örgütünün Bir Vahşeti Daha" (*Tercüman* 03.06.1978) başlığı tercih edilirken, *Son Havadis*'te ölen Necla Kuneralp'in çocuklarına söylediği, "Biliyorsunuz Ermenilerin girişimlerini, eğer bana bir şey olursa babaya iyi bakın" (*Son Havadis* 03.06.1978) sözleri yer almıştır. *Millet*'te "Madrit Büyükelçimiz Kuneralp'in eşi ve bir akrabası suikastta öldü!" (*Millet*, 03.06.1978) başlığı kullanılmıştır. *Cumhuriyet*, haberi "Madrid elçiminin eşi ve bir yakını suikastta öldürüldü" manşetiyle verirken Necla Kuneralp'in yanında bulunan eniştesi emekli Büyükelçi Balcioğlu'nun Madrid Büyükelçisi Zeki Kuneralp sanılarak öldürildüğünü de ifade etmiştir (*Cumhuriyet*, 03.06.1978). *Hürriyet*, saldırıyı "Kahpe Suikast" manşetiyle duyurmuş, olaydan bir saat sonra Madrid'deki Fransız haber ajansını arayan ve İspanyolca konuşan suikastçının olayı, "Ermeni Yargı ve İntikam Örgütü" adına üstlendiği ifade edilmiştir (*Hürriyet*, 03.06.1978).

Türk basınında Ermeni terör örgütlerinin bu saldırı ve şiddet eylemlerine karşı mukabelede bulunulmasına dair haberler de çıkmıştır. Misilleme yapılmasını uygun görenlerden biri de *Hürriyet*'ten Oktay Ekşi olmuştur. Ekşi, yazısında "Nasıl nizami savaşın kuralları nizami savaşa göreyse, tedhiş savaşının kuralları da ona göredir. Hangi Yahudi'nin ne zaman hangi Alman tarafindan öldürülüğünü tespit için bir merkez kuran ve bu merkezde toplanan bilgilerden yararlanarak failleri dünyanın en ücra köşesinde dahi ortaya çıkarın ve çoğu kez bizzat cezalandırın İsaillerin yaptığınu bu devlet yapamaz mı?" diyerek, devletin gerekiyorsa aynı biçimde karşılık vermesini talep etmiştir. Ekşi, yazısında; "Peki ne yapmalı Türkiye?" diye sormuş ve verdiği cevap şu olmuştur; "Şehit edilen evlatlarının korunmasından sorumlu olan ülkelerin hükümetlerini devamlı baskı altında tutmalı. Faillerin bulunması için kendi kaynaklarından gelen bilgilere yardım etmeli soruşturmanın tavsadığına tanık olunca kıyameti koparmalıdır" (*Hürriyet*, 03.06.1978). *Tercüman*'da Ahmet Kabaklı, "İçeride ve Dışarıda" başlıklı (Kabaklı, İçeride ve Dışarıda, 1978), *Hergün*'de Taha Akyol "Hadise gerçekten vahşi ve gaddardır." başlıklı (Akyol, Hadise gerçekten vahşi ve gaddardır..., 1978), *Tercüman*'da Ergun Göze, "Kanlı Meydanlar" başlıklı (Göze, 1978) ve *Millet*'ten M. Zeki Sofuoğlu "Kahpece İşlenen Ermeni Cinayetleri" başlıklı (Millet, 07.06.1978) sert yazılar kaleme almışlardır.

1.6. 1979

1.6.1. Yılmaz Çolpan (1928 - 1979)

Paris Büyükelçiliği Turizm ve Tanıtma Müşaviri Yılmaz Çolpan, 22 Aralık 1979'da Champs-Elysees Caddesinde vurularak şehit edilmiştir. Paris'te cereyan eden bu ikinci suikasti da "Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları" üstlenmiştir (Şimşir B. N., 2000: 302). Çolpan'ın şehit edilmesiyle ilgili soruşturma başlatılmıştır.

turma raporları Fransız makamları tarafından “gizlilik kaygısı” ile Türk tarafına gösterilmemiş, 20 Haziran 1983’te Çolpan’ın dosyası kapatılmıştır.

Müşavir Çolpan’ın şehit edilmesinde Türk basınının eleştirilerinin odağında daha çok Fransa yer almıştır. 23 Aralık tarihli gazetelerde Çolpan’ın katledilmesi manşetlerden şu şekilde duyurulmuştur: *Cumhuriyet’te “Türkiye’nin Paris Turizm Müşaviri Çolpan Öldürüldü”* (*Cumhuriyet*, 23.12.1979), *Hürriyet’te “Paris Turizm Müşavirimiz Öldürüldü”* (*Hürriyet*, 23.12.1979), *Milliyet’te “Paris’teki Türk Tanıtma Müdürü’nü Ermeniler Öldürdü”* (*Milliyet*, 23.12.1979), *Günaydın’da, “Düşmanlarımız Türkiye’yi parçalamak istiyor. İçerde ve dışarıda kurşunlanıyoruz. Paris’te Türk Turizm Bürosu Müdürü öldürüldü”* (*Günaydın*, 23.12.1979) ve *Tercüman’da “Paris Turizm Müşaviri Çolpan Öldürüldü”* (*Tercüman*, 23.12.1979) başlıklarları kullanılmıştır. 24 Aralık tarihli gazetelerde önemli köşe yazıları da kaleme alınmıştır. Mumcu tarafından *Cumhuriyet’te Çolpan’ın katledilmesi ile ilgili bir yazı yer almıştır* (Mumcu, 1979). *Tercüman’da Göze, “Çolpan’ın Aziz Naaşı Önünde...”* başlıklı bir yazı kaleme almış ve bir Türk olarak hiçbir şey yapamamanın mahcubiyetini yaşadığını ifade etmiştir (Göze, *Çolpan’ın Aziz Naaşı Önünde...*, 1979). *Günaydın’da Can Polak ‘İnsanlık Öldü Mü?’* başlıklı bir yazı kaleme almıştır (Polak, 1979). *Dünya’da Çolpan’ı yakinen tanıyan bir başka yazar Ercüment Melih Özbay, “Turizm şehidimiz Çolpan” başlığıyla uzun bir makale yazmıştır* (Özbay, 1979).

1.7. 1980

1.7.1. Galip Özmen (- 1980)

Atina Büyükelçiliği İdarî Ataselerinden Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen, 31 Temmuz 1980’de Pangrati şehrinde uğradıkları silahlı saldırı sonucu şehit olmuşlardır. Aynı olayda Özmen'in eşi Sevim Özmen de ağır yaralanmıştır (Şimşir B. N., 2000: 316). Eylem, “Ermenistan’ın Kurtuluşu İçin Gizli Örgüt” isimli terör örgütü tarafından üstlenilmiştir. Atina'da meydana gelen saldırıyı kınayanlar arasında İstanbul Ermeni Patriği Şinork Kalustyan da bulunmuştur. Kalustyan, açıklamasında saldırıyı Türkiye düşmanlarının yaptığı ve izlerini de kaybettirmek için suçu Ermenilere attıklarını ifade etmiştir. Saldırının faillerinin izlerine rastlanamamıştır (<https://www.trthaber.com/haber/gundem/disisleri-bakanligi-galip-ozmen-ve-neslihan-ozmeni-andi-377841.html>, tarih: 05.03.2019).

Saldırı, Türk basınına ertesi günü yansımış ve gazeteler saldırıyı manşetten şu şekilde duyurmuşlardır; *Hürriyet*, “*Atina’da Bir Diplomatımız Öldürüldü*” (*Hürriyet*, 01.08.1980), *Tercüman* “*Atina’da Bir Türk Diplomati ve Kızı Öldürüldü*” (*Tercüman*, 01.08.1980), *Son Havadis* “*Türk Atası Özmen'in Katli Yunanistan'da Telaş Uyandırdı*” (*Son Havadis*, 01.08.1980), *Milliyet*, “*Atina’da*

Türk Ataesi Öznen ve Kızı Öldürüldü, Eşi Ağır Yaralandı" (Milliyet, 01.08.1980), Yeni Asır, "Atina'da Ataşemiz öldürüldü" (Yeni Asır, 01.08.1980).

Başbakan Süleyman Demirel'in açıklamaları Milliyet ve Yeni Asır'da ön plana çıkmıştır. Demirel, "Diplomatlarımızın ve ailelerinin şahsında Türk Devleti'ne karşı yapılmış olan katliamı şiddetle kınamaktayım... Dökülen kan yerde kalmayacaktır" (Milliyet, Yeni Asır, 02.08.1980) açıklamasını yapmıştır. Demirel'in bu sözlerine karşı Cumhuriyet'ten Mumcu, göndermede bulunmuş "Kan yerde kalmayacak" gibisinden beylik sözlerin dışında, ne yapmak gerekir acaba?" şeklinde tepkisini ortaya koymuştur (Mumcu U., 1980). Hürriyet'te Oktay Ekşi, "Gülünç Olmamak İçin" başlığı ile bir yazı kaleme almıştır. Ekşi, yazısında Türk makamlarının açıklamalarını eleştirmiştir (Ekşi, Gülünç Olmamak İçin, 1980). Hürriyet de 3 Ağustos'ta "İkiyüzlü Yunanlıdan Bikit Usandık" manşetini atmıştır. Büyükelçi Galip Özmen'e karşı yapılan saldırıları bütün dünya basınının manşetlerde kınadığını, Yunan gazetelerinde ise Ermeni aleyhine tek bir satır yazı çıkmadığı hatırlatılmaktadır (Hürriyet, 03.08.1980). Cumhuriyet'ten Mumcu ise basını eleştirmekte; "Biz bunları yaparken, "renkli basın" dediğimiz, o "tarafsız", o "milliyetçi", o "Atatürkçü" (!) basın, o burjuva basın sustu; bu olaylara sosyete dışcisinin ölümü kadar bile yer ayırmadı" (Cumhuriyet, 03.08.1980) demektedir. Cumhuriyet'te Sirmen, "Özmen ve Demirel" başlıklı yazısında "Demirel'in Özmen'in cenazesinde konuşmaya hakkı yoktur" (Sirmen, Özmen ve Demirel, 1980) şeklinde sert ifadeler kullanmıştır. Son Havadis'ten Levon Panos Dabağyan, "Ermeni Cinayetleri" başlıklı bir yazı kaleme almış ve Türk-Yunan ilişkilerini terör bağlamında değerlendirmiştir (Dabağyan, Ermeni Cinayetleri, 1980). 11 Ağustos'ta ise Tercüman'da Ahmet Kabaklı, "İçeride ve Dışarıda Daima Biz mi Öleceğiz!" başlıklı bir yazı kaleme almıştır (Kabaklı, İçeride ve Dışarıda Daima Biz mi Öleceğiz, 1980).

1.7.2. Şarık Arıyak (1930 - 1980)

30 Kasım 1977'de Sydney Başkonsolosluğuna atanan Şarık Arıyak, 17 Aralık 1980'de koruma görevlisi Engin Sever'le birlikte uğradıkları saldırı sonucunda şehit edilmiştir. Sydney saldırısının olduğu gün yurtdışında bulunan Dışişleri Bakanı İlter Türkmen'in yerine vekâlet eden İlhan Öztrak, yapılan saldırıyı "iğrenç" olarak nitelendirmiştir. Suikast haberi üzerine Dışişleri Bakanı Vekili Öztrak bir başsağlığı mesajı yayımlamıştır (Şimşir B. N., 2000: 342). Saldırı, Avustralya basınında da şaşkınlık yaratmıştır. Hükûmet yanlışlı bir gazete olan *Canberra Times*, 18 Aralık 1980'de attığı manşette; "Ermenilerin Türklerden İntikamı. Bugünün düşmanlıklarının haksızlıklarından kaynaklanıyor" (Şimşir B. N., 2000: 363-365) diyerek, Ermenileri mazur gören açıklamalarda bulunmuştur. Bununla da kalmayan gazete, Sevr Antlaşması'na dair bir harita yayınlamış ve bu haritada Doğu Anadolu

Bölgesi'nde bir Ermenistan devleti göstermiştir. Aynı gazete, Türklerle Ermenilerin hesaplaşmalarının Avustralya topraklarında olmasından duydukları rahatsızlığı dile getirmiş ve katledilen Türk'lere değil de olayların Avustralya topraklarında cereyan etmesinden rahatsız olmuştu. Melbourne'de çıkan *The Age* adlı gazetede buna benzer bir konuyu ele almış, 1915'te iki milyona yakın Ermeni'nin yerlerinden edildiğini ifade etmiş ve bu durumu "barbarlık" olarak nitelendirmiştir (Şimşir B. N., 2000: 365).

23 Mart 1983'te Ariyak ve Sever için Avustralya'da bir ön mahkeme yapılmış ve duruşmaya Türk büyükelçiliğinden Konsolos Orhan Ertuğruloğlu da katılmıştır. Yapılan duruşmada herhangi bir suç deliline rastlanılmamış, saldırının üzerinden 27 ay geçtikten sonra Avustralya makamları bu cinayetlerin üzerini kapatmıştır (<https://www.haberhurriyeti.com/sehitlerimiz-ardik-37-yildir-yakalanmayan-katilleri-bulun-dedik/>, tarih: 18.12.2018).

Başkonsolos Ariyak ve koruma görevlisi Sever'in şehit edilmeleri, terör saldırısını yeniden gündeme getirmiştir. Sydney Başkonsolosu Ariyak ve koruma görevlisi Sever'in Avustralya'da katledilmeleri, *Son Havadis*'in manşetinde belirttiği gibi terörün, "en uzak kitada bile ölüm saçmış" (*Son Havadis*, 18.12.1980) olduğunu, terörün kendisini okyanuslar arasında bile olsa gösterebildiğini hatırlatmıştır. Saldırı Türk basınında, aradaki saat farkından dolayı ancak 18 Aralık'ta yer bulmuştur. *Cumhuriyet*, "Bir Şehit Diplomat Daha" (*Cumhuriyet*, 18.12.1980), *Son Havadis*, "2 Şehit Daha Verdik" (*Son Havadis*, 18.12.1980), *Tercüman*, "Kara Haber Sabaha Karşı Geldi, Avustralya'da ölüdürüleren Komiserimiz Mayıs'ta Evlenmeyi Planlıyordu" (*Tercüman*, 18.12.1980), *Milliyet*, "Cinayeti Ermeni Örgütü Üstlendi" (*Milliyet*, 18.12.1980) başlığı ile yer bulurken *Hürriyet* ise "Kana doymuyorlar" (*Hürriyet*, 18.12.1980) manşeti ile Türk kamuoyuna katlamı duyurmuştur. *Tercüman*'dan Göze, Ermeni teröre karı karşı mutlaka bir şeylerin yapılması gerektiğine dair sert ve manidar bir yazı yazmıştır (Göze, Rezil Bir Cinayet Daha, 1980). Türkiye Ermenileri de Şarık Ariyak'ın olduğu Sydney cinayetini tepkiyle karşılaşmışlardır. İstanbul Ermeni Patriği Şinork Kalustyan, "Cinayetin Ermeni cemaati içinde büyük bir yara açtığını, saldırıyı lanetlediklerini" açıklamıştır (*Milliyet*, 19.12.1980).

Günaydım'da Necati Zincirkiran; "Bir değil, iki değil, üç değil, beş değil... Tam 15 şehit verdik" (Zincirkiran, 1980) şeklinde başlayan eleştirel bir yazı kaleme almıştır. Önemli tarihçilerden Fahir Armaoğlu, Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları (ESAK) adlı terör örgütünün ismini irdelemiştir ve kanlı olayların geçmişteki izlerini sürdürmüştür (Armaoğlu, 1980). Türkiye'nin modernleşmesine dair yazmış olduğu kitaplarla bilinen Mümtaz Soysal da "Yüzkarası" başlıklı bir yazı yazmıştır. Soysal, geçmişte Ermenilerin Türk kültürüyle kaynaşmış bir millet olduğunu, Birinci Dünya Savaşında

yaşananların devletlerarası kışkırtmalar ve karşılıklı hatalardan kaynaklandığını hatırlatmış, bugün Türk diplomatlarına saldırular düzenleyen Ermenilerin arasında kimlerin bulunduğu sormuştur (Soysal M. , 1980). *Milliyet*'ten Mehmet Ali Birand da Ermeni cinayetlerini işlemiştir. Ermeni suikastlarının zamanını manidar bulan yazar, Kıbrıs Barış Harekâti'yla saldırların aynı zamana denk gelmesini sorgulamıştır (Birand, 1980). *Cumhuriyet*'ten Sirmen de Ariyak'ın öldürülmesi ile ilgili bir yazı yazmıştır. "Artık harekete geçme zamanı" diyen Sirmen, fazla söz söylemenin artık bir anlamı olmadığını da ifade etmiştir (Sirmen, Fazla Söz Gerek Yok, 1980). 20 Aralık'ta *Dünya*'dan Orhan Birgit, "Ermeniler mi ki?" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Yazısında adeta Armaoğlu'na cevap veren yazar, geçmişteki düşmanlıkların körkulenmesine gerek olmadığını da söylemiştir (Birgit, 1980).

Milliyet'ten Örsan Öymen de "70 Sandık" başlıklı bir değerlendirme yazarı kaleme almıştır (Öymen, 1980). *Tercüman*'dan Zafer Atay, "Bu İşi Bitirmek Gerek" başlıklı bir yazı kaleme almıştır (Atay, Bu İşi Bitirmek Gerek, 1980). 27 Aralık gazetelerinde de Ariyak ile koruma görevlisi Sever için Dışişleri Bakanlığı önünde devlet töreni düzenlendiği haberleri yer almıştır (*Tercüman*, 27.12.1980). Cenazede Dışişleri Bakanı Türkmen, "Cinayetlerin amacı Türk milletini sindirmektir" şeklinde bir demeç vermiştir (*Milliyet*, 27.12.1980). 29 Aralık tarihli *Cumhuriyet*'te İlhan Selçuk "Düşman Kim?" başlıklı bir yazı kaleme almıştır (Selçuk, Düşman Kim?, 1980).

Sydney suikasti kısa süre sonra Türk kamuoyu tarafından unutulmuştur. Ağustos ayında, Ankara'daki Avustralya Büyükelçisi Barry Francis Hall'ın Ariyak ile ilgili; "Avustralya polisi suçluların yakalanması için yoğun çalışmalarını sürdürmektedir. Suçluların yakalanmasında başarıya ulaşmaya az bir zaman kalmıştır inancındayım" şeklinde bir demeci Türk basınında kendisine yer bulmuştur" (*Milliyet*, 18.08.1981).

1.8.1981

1.8.1. Reşat Moralı (1943 - 1981) Tecelli Arı (1946 - 1981)

4 Mart 1981'de, Ermeni etnik terörünün adresi yeniden Paris olmuş ve Paris Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Reşat Moralı ile Din Görevlisi Tecelli Arı'ya bir suikast gerçekleştirilmiştir. Bu sırada yanlarında Anadolu Bankası Temsilci İlkay Karakoç'un da bulunduğu, fakat Karakoç'un saldırısından yara almadan kurtulduğu anlaşılmıştır. Saldırıyı, "Ermenistan'ın Kurtuluşu İçin Gizli Ermeni Ordusu (ASALA)" üstlenmiştir. Türkiye'nin Paris Büyükelçisi Adnan Bulak'ın yaptığı tüm girişimler sonuçsuz kalmış Moralı ve Arı'nın katilleri de bulunamamıştır.

Çalışma Müşaviri Moralı ve din görevlisi Arı'nın öldürülmelerini *Aksam*, "Sorumlu Tedhişçilerden de Öte Fransız Hükümeti" (*Aksam*, 05.03.1981), *Hürriyet*, *Milliyet* ve *Tercüman*, "Paris Çalışma Ataşemiz Öldürüldü" (*Hürriyet*,

Milliyet, *Tercüman*, 05.03.1981), *Cumhuriyet* de “Paris çalışma ataşemizi iki Ermeni şehit etti” (*Cumhuriyet*, 05.03.1981) başlıklarını ile vermiştir. 6 Mart tarihli *Milliyet*’te imzasız, “Kan Davası mı?” başlıklı bir yorum yazısı kaleme alınmıştır (*Milliyet*, 06.03.1981). Saldırıları en fazla işleyen gazete olarak ön plana çıkan *Hürriyet*, bu saldırısı sonucunda da “Gerçek Katiller” başlığını kullanarak ibretlik bir yazı yazmış ve “Eli tabancalı kiralık katilin kime hizmet ettiğini bilmeyen kalmadı artık. Katili de arayan yok. Çünkü arayacak olanları suç ortakları” (*Hürriyet*, 06.03.1981) ifadelerini kullanmıştır. *Cumhuriyet*’ten Mumcu, saldırırlarda gerekli duyarlılığı göstermeyen ve sorumlu davranışmayan Fransa’yı eleştirmiştir (Mumcu U., Uygarlık Adına..., 1981). 8 Mart’ta *Tercüman*’dan Mukbil Özyörük, “Enselerinden Tutup Getirmeliyiz” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Ermeni terörünün bağlantılarını işleyen yazar komünizmle Ermeni terörü arasındaki ilişkiyi özellikle vurgulamıştır (Özyörük, 1981). *Hürriyet*’te “Fransız Polisi İşine Gelince Yakalıyor” başlıklı haberde katillerin yakalanamaması konusunda ilginç bir değerlendirme yapılmıştır ve “Fransız polisi kaçak Türk işçilerini yakalamakta, diplomatlarımızın katillerini yakalamaktan daha başarılı” olduğu dile getirilmiştir. Ayrıca gazetede, Paris’te Türkler tarafından büyük bir yürüyüş düzenleneceği de dile getirilmiştir (*Hürriyet* 08.03.1981). Mumcu, 8 Mart’ta *Cumhuriyet*’te “Gizli Irkçılık” başlıklı bir yazı kaleme almış, Ermeni etnik terörünü ve Fransa kamuoyunu eleştirmiştir. Mumcu, yazısında özellikle Fransa’da Yahudi Sinagogu’na yapılan saldırının karşısında Fransa kamuoyunun tepkilerini ‘gizli irkçılık’ olarak yorumlamıştır (Mumcu, Gizli Irkçılık..., 1981). *Cumhuriyet*’ten Sirmen, “İki Diplomat” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Yazısında Osmanlı Devleti’nin son Washington Büyükelçisi Ahmet Rüstem ve Eski Paris Büyükelçisi Hasan Esat İşık’ın Ermeni etnik terörü karşısındaki tutumlarını ‘arif olan anlar’ diyerek imali şekilde ele almıştır (Sirmen, İki Diplomat, 1981). *Cumhuriyet*, 10 Mart’ta da sert eleştiriler içeren makaleler yayinallyamaya devam etmiştir. Altan Öymen, Fransa Cumhurbaşkanının İlter Türkmen’le görüşmesine değinmiş Fransa basınının suikastlar karşısındaki tutumunu ağır şekilde eleştirmiştir (Öymen A., 1981). Aynı gazeteden İlhan Selçuk da “Girtlağa Kadar” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Türk milletine birlik ve beraberlik konusunda çağrıda bulunan yazar, bunun sağlanmaması durumunda da Batılı müttefiklerin kapısının alınmak zorunda kalınacağını ifade etmiştir (Selçuk, Girtlağa Kadar..., 1981).

11 Mart’ta *Hürriyet*’te Morali ve Arı’yı katledenlerin Beyrut’a kaçip, basın toplantısı düzenledikleri ve “eylemlerinden pişmanlık duymadıklarını Türkiye’ye karşı sürdürdükleri mücadelenin devam edeceğini” açıkladıkları yer almıştır (*Hürriyet*, 11.03.1981). *Tercüman*, cenazelerin gün içerisinde yurda geleceğini yazarken (*Tercüman*, 11.03.1981), *Milliyet*’te Burhan Felek, “Ne-

redesin *O Mazlumların Sığındığı Hürriyetlerin Beşiği Fransa?*” başlıklı bir yazı yazmıştır. Felek, yazısında Avrupa'nın sözde bu kadar gelişmiş ve medeniyet şehri olan Paris'te Türk diplomatlarının öldürülmesine karşı tepkisini dile getirmiştir (*Milliyet*, 11.03.1981). *Cumhuriyet* de karikatürlere saldırlara karşı tepki göstermeyi sürdürmüştür. 13 Mart'ta çizilen karikatürde kukalar ve ellerde silahlar vardır. Kuklaları kullananlar olarak İngiltere, Çarlık Rusya'sı ve Fransa gösterilmiştir (*Cumhuriyet*, 13.03.1981). 14 Mart'ta çakan köşe yazlarından birisi de *Tercüman*'dan Ahmet Kabaklı'ya ait olanıdır. “*Dişe Diş Kitaba Kitap*” başlıklı yazısında Kabaklı, Ermeni meselesi ile ilgili kaleme alınmış kitapları incelemiştir ve irdelemiştir. İstatistikî olarak bu kaynaklar hakkında bilgi vermiştir (Kabaklı, *Dişe Diş Kitaba Kitap*, 1981).

Tercüman'da da Ermeni konusu işlenmeye devam edilmiştir. 20 Mart'ta yer alan bir haberde televizyonda yapılan açık oturuma değinen gazete, bu oturumda konuşmacı olan Fahir Armaoğlu'nun görüşlerine yer vermiştir. Gazetede yer alan haberde, Armaoğlu'nun, Ermenilerin Batılı 'büyük' denilen devletlerin dış politikalarında kullandıkları bir kukla olduğunu, Türkiye'de hiç bir bölgede nüfusun yarısından fazla kısmını oluşturmadıklarına dair sözlerine yer verilmiştir. Aynı oturumda konuşan Çapa Tıp Fakültesi'nin eski hocalarından Karabad Arman'ın da Ermenilerin, diğer devletlerce 'yem' olarak kullanıldıklarına dair sözleri haberde yer almıştır. TTK Başkanı Enver Ziya Karal'ın da Ermenilerin Osmanlı Devleti döneminde toplumun herhangi bir kesiminden ayrı tutulmadığını ve sorunun kaynağının yabancı devletlerin kışkırtmaları ve politikaları olduğu gazetenin ilgili haberinde yer almıştır (*Tercüman*, 20.03.1981).

22 Mart'ta Levon Panos Dabağyan *Tercüman*'da, “*Papanın Ermenilere Çağrısı ve Gerçekler*” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Dabağyan da Ermenilerin Osmanlı döneminde her türlü hakka sahip oldukları ve hoşgörü ile karşılıklarını ifade etmiştir (Dabağyan, *Papanın Ermenilere Çağrısı ve Gerçekler*, 1981). Öte yandan *Cumhuriyet*'te yer alan bir haberde İngiliz *Times* gazetesi yazarı olan Bernard Levin'in kendi gazetesinde, Atatürk'ün de II. Abdülhamit kadar deli olduğunu, Abdülhamit zamanında Ermenilerin ortadan kaybolacak kadar öldüründüğü için Atatürk'e ödürecek Ermeni kalmadığını yazdığını, *Cumhuriyet*'te yer almıştır. Ayrıca, *Times* yazının Türkiye'de Ermenilerin durumlarının 'içler acısı' olduğu iddiası da gazete de yer almıştır (*Cumhuriyet*, 27.03.1981). Bernard Levin'in bu yazısına, *Cumhuriyet*'ten Altan Öymen cevap vermiş, Levin'in yanlış tutumunu ve hayal ürünü olan yazısını örnekleriyle çürütmüştür. Öymen, Levin'in "Türkler karşısında acı çeken Ermenilerin bir yüzyıl daha hatırlarından çıkarmalarının imkânsız olduğu" ifadesinin, aslında cinayetleri meşrulaştırdığını dile getirmiştir (Öymen A., *Cinayet-Güncellik, Propaganda*, 1981).

1.8.2. Mehmet Savaş Yergüz (1942 - 1981)

Cenevre Başkonsolosluğu Sözleşmeli Sekreteri Mehmet Savaş Yergüz, 9 Haziran 1981'de şehit edilmiştir. İsviçre'deki katil, halkın da yardımıyla yakalanmış ve İsviçre mahkemelerine çıkarılmıştır. Katilin adının Sorgu Hâkimi Rogers Dussaix tarafından Mardiros Jangotchian (Çankoçyan) olduğu ortaya konulmuştur (Şimşir B. N., 2000: 415-418). Katil Mardiros Jangotchian, Cenevre Ağır Ceza Mahkemesinde yargılanmış, 19 Aralık 1981'de 15 yıl ağır hapis cezasına çarptırılmış ve cezasını 10 yıl çektiğinden sonra 1991'de serbest bırakılmıştır (<https://www.haberler.com/sehit-diplomat-yerguz-cenevre-de-anildi-9713525-haberi/>, tarih: 28.03.2019).

Sekreter Yergüz'e yönelik saldırı diğer cinayetlerde de olduğu gibi ilk anda Türk basınında geniş yer bulmuştur. *Milliyet* "Cenevre Başkonsolosluk Sekreterimiz Öldürüldü Ermeni Katil Yakalandı" (*Milliyet*, 10.06.1981), *Hürriyet*, "Bir Şehit Daha Verdik" (*Hürriyet*, 10.06.1981), *Tercüman*, "Ermeniler Cenevre'de Bir Görevlimizi Daha Şehit Ettiler" (*Tercüman*, 10.06.1981), *Cumhuriyet*, "Ermeni saldırganlar bu kez İsviçre'de ortaya çıktı" (*Cumhuriyet*, 10.06.1981) başlıklar ile cinayeti duyurmuşlardır.

Milliyet'te Yergüz'ün annesi Halide Yergüz'ün "Ermenilerin utancı benim acımdan daha büyük olmalı" açıklaması yer alırken (*Milliyet*, 10.06.1981), *Hürriyet*'te Yergüz'ün Ermeni terörü tarafından öldürülen "18. kurban" olduğu ifade edilmiştir (*Hürriyet*, 10.06.1981). *Tercüman*, Yergüz'ü öldüren teröristin yakalandığını ve isminin de 'Jan Kirkoryan' olduğunu söyleken bu ismin sahte olabileceğini de eklemiştir (*Tercüman*, 10.06.1981). *Hürriyet*'te Ekşi, "Teröristleri Kim Koruyor?" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Yazısında başta Fransa olmak üzere Batılı devletleri eleştirmiştir (Ekşi, Teröristleri Kim Koruyor?, 1981). Yergüz'ün katledilmesinden sonra *Cumhuriyet*'ten Mumcu "Planları Ne Olabilir?" başlıklı bir yazı daha kaleme almıştır. Mumcu, yazısında Ermenilerin bu saldırısı ve cinayetlerle Türkleri kıskırtmayı düşündüklerini ve Türkiye'deki Ermenilere karşı şiddet eylemlerini ve hatta 6-7 Eylül'ü tekrardan canlandırmak istediklerini ve bu amaci taşındıklarını yazmıştır (Mumcu U., Planları Ne Olabilir? , 1981).

1.9. 1982

1.9.1. Kemal Arıkan (1927 - 1982)

1980 Ekim'inde Başkonsolosluk konutuna, bir hafta sonrasında Hollywood'da Türk seyahat acentesine, 1981 Kasım'ında da Türkiye Başkonsolosluğuna Ermeniler tarafından bomba atılmıştır (Şimşir B. N., 2000: 464). Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan, böyle bir ortamda ve şehirde görev yapmaya çalışmış, Alaska, Arizona, Colorado, Idaho, Montana, Nevada, Oregon, Utah, Washington, Wyoming eyaletleri, Hawai ve Pasifik

adaları da Kaliforniya'ya ek olarak Kemal Arıkan'ın görev sahası içerisinde olmuştur.

Başkonsolos Arıkan, kimliği belirsiz iki kişi tarafından 28 Ocak 1982'de silahlı saldırıyla uğramış, başına üç, yüzüne ve göğsüne on kadar daha mermi isabet etmiş ve olay yerinde vefat etmiştir.⁶ Cinayeti, "Ermeni Soykırımı Komandoları" üstlenmiştir (Şimşir B. N., 2000: 466). ABD basınında *New York Times* ve *Los Angeles Times* gazeteleri Hampig Sassounian isimli bir Ermeni'nin "birinci derece cinayetten suçlu" bulunmasına yer vermiş ve bu sebepten dolayı da hâkimin nihaî kararının ömür boyu hapis ya da idam cezası olacağını yazmışlardır. Mahkeme kararını 18 Ocak 1984'te açıklamış ve Hampig Sassounian'ın devlet hapishanesinde afsız ömür boyu hapse dilmesine karar vermiştir (<https://avim.org.tr/tr/Yorum/LOS-ANGELES-BASKONSOLOSU-KEMAL-ARIKAN-I-1982-YILINDA-KATLEDEN-HARRY-HAMPIG-M-SASSOUNIAN-IN-SARTLI-TAHLİYESİ-1>, tarih: 16.03.2019).

Başkonsolos Arıkan'ın öldürülmesi Türk basınında geniş yer bulmuştur; Arıkan'ın katledilmesini, *Tercüman*, "Dünya İçin Yüz Karası" (*Tercüman*, 29.11.1981), *Milliyet* "Ermeniler, Los Angeles Konsolosumuzu Şehit Etti" (*Milliyet*, 29.11.1981), *Cumhuriyet*, "Ermeni teröristler bu kez de Amerika'da saldırdılar. Los Angeles Başkonsolosumuz katledildi" (*Cumhuriyet*, 29.11.1981), *Hürriyet*, "Kirilsin artık bu eller!" (*Hürriyet*, 29.11.1981) başlığı ile Türk kamuoyuna duyurmuşlardır.

Tercüman ve *Hürriyet* saldırının ASALA tarafından yapıldığını yazarken (*Hürriyet*, *Tercüman*, 29.01.1982) Cumhuriyet, FBI'ın olayda kullanılan otomobilin sahibinin Hampig Harry Sasunyan adlı bir Ermeni olduğunu ve gözaltına alındığını yazmıştır (*Cumhuriyet*, 29.11.1981). *Tercüman*, "İnsan haklarına saygı göstermediğimiz iddiasıyla bizi Avrupa Konseyi'nden çıkarmaya çalışıkları gün... Bir diplomatımız daha katledildi" cümlelerine yer vermiştir (*Tercüman*, 29.01.1982). *Cumhuriyet*'te "Aydınlık ve Kesinlik" başlıklı imzasız çıkan yazda Türkiye'nin en önemli müttefikleri arasında yer alan ABD'nin ve Fransa'nın Ermeni terörü karşısında gereken özeni göstermediklerine değinilmiştir (Aydınlık ve Kesinlik, 1982). 31 Ocak tarihli *Cumhuriyet*'te de Ermeni etnik terörünü eleştiren bir karikatür yer almış, bu karikatürde elinde silah olan Ermeni terörist, emekleyen bir bebeğe nişan almış ve bebeğe söyle söylemektedir; "Senin dedenin dedesi benim dedemin dedesini öldürmüşt-

⁶ 1978'den itibaren Kaliforniya Eyaleti'nin Adalet Bakanlığı görevini Ermeni kökenli George Deukmejian (Dökmecyan) yürütmüştür. Deukmejian'ın Adalet Bakanlığının getirilmesinin ardından Ermeni tedhiş hareketlerinde gözle görülür de recede artış meydana gelmiş ve Türk kuruluşlarına, Türk etkinliklerine ya da Türk Konsoloslugu'na ağıltan ağıla eylem ve saldırılar arımıştir. Yapılan bu saldırılarından sonra da yakalanan Ermeniler hakkında herhangi bir cezai bir işlem de yapılmamıştır. Bu durum da bölge Ermenilerini Türklerle karşı daha da cesaretlendirmiştir (Şimşir B. N., 2000: 464).

tü!..." (*Cumhuriyet*, 30.01.1982). *Cumhuriyet* yazarlarından Selçuk, "Ermeni Terörünün Kaynağı" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Selçuk yazısında özellikle Türkiye'den askerî üs isteyen ABD ve NATO müttefiki Fransa'yı eleştirmiştir (Selçuk, Ermeni Terörünün Kaynağı, 1982). *Cumhuriyet*'ten Selçuk, 1 Şubat'ta da Ermeni etnik terörü ile ilgili bir yazı kaleme almıştır. "Ermeni Siyonizmi" başlıklı yazida Selçuk 'Yahudi siyonizmi' ile 'empiryalizmi' karşılaştırmış ve benzerliklerine vurgu yapmıştır. Özellikle Yahudi Siyonizm'inin Batılı ülkelerde doğup bütün dünyaya yayıldığını ifade eden yazar bu açıdan Ermeni cinayetlerine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Selçuk, Ermeni Siyonizmi, 1982). *Cumhuriyet*'ten Mumcu, Ermeni etnik teröre ilgili yeni bir yazı kaleme almıştır. Mumcu, daha önce de ele aldığı bir konuya deşinerek uyuşturucu, silah kaçaklığı ile Ermeni etnik terörü arasındaki bağlantıları irdelemiştir (Mumcu U., Ermeni Terörü, 1982). *Cumhuriyet*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde Stanford Shaw'ın Ermeni meselesiyle ilgili verdiği dersin engellenmesini kınayan açıklamalarına yer vermiştir. Açıklamada, "Saygın bir araştırmacı olan Prof. Shaw'a yapılan baskından kaygı duyduğumuzu bildiririz" denilmiştir (*Cumhuriyet*, 06.02.1982). 7 Şubat'ta *Milliyet*, Londra'da haftalık olarak yayımlanan ekonomi ve aktüel politika dergisi "The Economist"in Ermeni meselesi ile ilgili yorumlarına yer vermiştir. Dergi, Türk diplomatlarına ve ailelerine yapılan saldıruları kınamış, eylemlerin uluslararası alanda nefretle karşılandığını belirtmiş ve "Ermenilerin eylemleri insanlık dışıdır" açıklaması yapmıştır (*Milliyet*, 07.02.1982).

18 Ocak 1984'te sona eren dava neticesi, Sasunyan, 'afsız ömür boyu hapse' mahkûm edilmiş, karar, Türk basınında "Beynelmilel teröre darbe" (*Türkiye*, 20.01.1984), "Teröre karşı işbirliğinin simgesi" (*Güneş* 20.01.1984) şeklinde duyurulurken, Ermeni çevrelerince kararın şaşkınlık yarattığı haber verilmiştir. *Tercüman* bu yüzden "Ermeniler panik içinde" (*Tercüman* 20.01.1984) başlığını kullanmıştır. Dışişleri Bakanlığından bir yetkili de "Karar, Belgrad ve Paris'teki davalara örnek olmalı" (*Hürriyet* 20.01.1984) şeklinde konuşmuştur.

1.9.2. Orhan Gündüz (1922 - 1982)

Los Angeles Başkonsolosu Kemal Arıkan'ın suikast sonucu öldürülmesinden yaklaşık üç ay sonra Boston Fahri Başkonsolosu Orhan Gündüz, 4 Mayıs 1982'de "Adalet Komandoları" denilen Ermeni Taşnak terör örgütü tarafından şehit edilmiştir.

Boston Fahri Başkonsolosu Gündüz'ün şehit edilmesini, *Tercüman*, "Boston Fahri Konsolosumuz Şehit Edildi" (*Tercüman*, 06.05.1982), *Milliyet*, "Boston Fahri Konsolosumuz Orhan Gündüz şehit edildi" (*Milliyet*, 06.05.1982) başlığı ile duyurmuştur. *Hürriyet*'te bir gün önce çıkan bir haberde "100 Milyarlık Ka-

çakılığın Altından Asala Çıktı" başlığı verilmiştir. Bu haberde 'Türkiye tarihinin en büyük kaçakçılığı' kabul edilen 'silah kaçakçılığının' kaynağı olarak, sağ-sol ayrımı yapmadan önce 'çatışan gruplar' yaratıp, sonra da bunları silahlandıran örgütün ASALA olduğu yazılmıştır (*Tercüman*, 05.05.1982).

Hürriyet, Ermeni etnik terörü gündemi ile toplanan Danışma Meclisi'nde üyelerin bu saldırılara karşı "*İsrail gibi yapalım, misilleme istiyoruz*" isteklerine yer vermiştir. Danışma Meclisi üyelerinden Hamza Eroğlu'nun konușma sırasında "*mahkemeler ve uluslararası örgütler yoluyla mücadeleyi tercih etmek, medeni millet olan Türk'lere yakışandır*" demesi üzerine, Danışma Meclisi üyeleri toplu halde "*hangi mahkeme hocam? Nerede o mahkemeler? İsrail gibi yapalım. Misilleme... Misilleme!*" diye bağırıldıkları gazetenin sütunlarında yer almıştır (*Hürriyet*, 07.05.1982).

1.9.3. Erkut Akbay (1943 - 1982)

Lizbon Büyükelçiliği İdari Ataşesi Erkut Akbay ve eşi Nadide Akbay, 7 Haziran 1982'de evleri önünde silahlı saldırıya uğramışlar ve Erkut Akbay olay yerinde eşi ise kaldırıldığı hastanede vefat etmiştir. Saldırıyı yine "Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları" üstlenmiştir.

Cinayetin failleri ise diğer birçok saldırıda olduğu gibi bulunamamış, birkaç şüpheli üzerinde durulmuş olsa da onların da izlerine rastlanamamıştır (<https://www.sabah.com.tr/dunya/2013/06/08/teror-kurbanı-akbay-cifti-icin-lizbona-anit-dikildi>, tarih: 18.03.2019).

İdari Ataşe Erkut Akbay ve eşi Nadide Akbay'ın şehit edilmelerini *Tercüman*, "*Bir Canımızı Daha Aldılar*" (*Tercüman*, 08.06.1982), *Hürriyet*, "*Lalet Olsun*" (*Hürriyet*, 08.06.1982) başlığı ile okuyucularına duyurmuşlardır. Saldırıcı Ermeni Katliamı Adalet Komandoları (JCAG) isimli örgüt üstlenirken Türk Dışişleri Bakanlığı Portekiz'den, saldırıyı gerçekleştirenlerin bulunmasını istemiştir (*Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Tercüman*, 08.06.1982). *Cumhuriyet*'ten Mumcu, Akbay'ın şehit edilmesinden sonra da "*Adı Konmamış Savaş...*" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Mumcu, yazıda silah kaçakçılığı ve Ermeni olayları arasındaki bağlantıyı yeniden irdelemiştir (Mumcu U., *Adı Konmamış Savaş...*, 1982). 11 Haziran'da gazeteler Boston'da düzenlenen Gündüz suikasti ile Lizbon'daki Erkut Akbay cinayetinin benzer yönlerinin bulunduğu yazmıştır. Her iki saldırıda da Ermeni teröristlerin 'klasik metotlarını' kullandıkları vurgulanmıştır (*Milliyet*, *Tercüman* 10.06.1982).

10 Temmuz'da, *Tercüman*'da bu haberi destekler nitelikte bir başka haber yer almıştır. "*Ermeniler Avrupa için önemlidir*" başlıklı haberde AET Avrupa Masası şefinin, *Türkiye'nin bütünlüğüne saygı duyuyoruz; ancak Ermeni toplumu Fransa ve Avrupa için önemlidir*" sözlerine yer verilmiştir (*Tercüman*, 10.07.1982).

1.9.4. Atilla Altıkat (1937 - 1982)

1982 yılında Kanada'da Türk temsilcilerine karşı iki ayrı suikast düzenlenmiştir. İlk suikastta 8 Nisan'da Büyükelçilik Ticaret Müşaviri Kâni Gündögör ağır yaralı olarak kurtulmuş, 27 Ağustos 1982 yılındaki ikinci suikastta ise Ottawa Büyükelçiliği Askerî Ataşesi Kurmay Albay Atilla Altıkat şehit edilmiştir. Her iki saldırıyı da Ermeni terör örgütleri üstlenmiştir (<https://turkishcanada.org/albay-atilla-altikat/>, tarih: 18.03.2019). Ermeni teröristlerin bu zamana kadar ki hedefleri sivillerken ilk defa bir askerî görevli hedef olarak seçilmiştir (Şimşir B. N., 2000: 556). Kanada basını da Altıkat'ın öldürülmesine geniş yer vermiştir. *Toronto Star*, "Bu, Vahşi ve Anlamsız Cinayettir" başlığını atmış ve Kanada dışişleri bakanı ile başbakanının görüşlerine yer vermiştir (Şimşir B. N., 2000: 567). Katillerin izine rastlanamamıştır.

Müşavir Gündögör ve Askerî Ataşe Altıka'a yönelik eylemi *Tercüman*, "Ne Olacaksı Olsun Artık" (Tercüman, 28.08.1982) başlığı ile duyururken, Cumhuriyet'te "Ermeni terörüne bir kurban daha. Kanada askeri ataşemiz Albay Altıkat şehit edildi. Cinayeti, 'Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları' üstlendi" (Cumhuriyet, 28.08.1982) başlığı yer almış, Evren'in, "Türkiye Cumhuriyeti ve milletine karşı savaş halini alan bu katliamların son bulması için her türlü tedbirin alınmasında Türk Hükümeti kararlıdır" (Cumhuriyet, 28.08.1982) mesajı da yayınlanmıştır. Milliyet, Evren'in "Evren, 'Devletimizin gücünü kullanması zaruret halini aldı'" (Milliyet, 28.09.1982) sözlerini manşet yaparak, saldırıyı duyurmuştur. *Hürriyet*'te "Hep Onlar Mı Vuracak" manşeti yer almıştır (Hürriyet, 28.08.1982). Cumhuriyet'ten Mumcu, Kıbrıs Barış Harekâti ile Ermeni terörünün eş zamanlı gerçekleştirildiğini ve bu durumun manidarlığına dair bir yazı kaleme almıştır (Mumcu U., Ermeni Terörü, 1982). *Hürriyet*, Altıkat'ın 'refakat polisi'nin kaldırılmasından sonra şehit edildiğini, Altıkat'ın öldürülmesinden sonra Kanada makamlarının ancak gereken tedbirleri aldığı yazmıştır. Kanada makamlarını suçlayıcı bir dille yazılan haberin başlığı ise "Kanada Cevap Ver" şeklidendir (Hürriyet, 29.08.1982).

31 Ağustos'ta *Tercüman* ilgi çekici bir habere yer vermiştir. "Türkiye, Ermenilere Karşı Harekete Geçiyor" başlıklı verilen bu haberde Evren'in Ermenilere karşı kullandığı sert ifadelerin Avrupa'da Türkiye'nin Ermenilere karşı harekete geçtiği şekilde yorumlandığı belirtilmiştir (Tercüman, 31.08.1982). 5 Eylül'de gazeteler Altıkat'ın cenaze törenine yer vermiş ve 'şehidimizi kalbi-mize gömdük' gibi başlıklar kullanılmıştır (Tercüman, 31.08.1982).

1.9.5. Bora Süelkan (1937 - 1982)

Bulgaristan'ın Karadeniz sahilinde bulunan Burgaz'da Başkonsolosluk İdarî Ataşesi Bora Süelkan, 9 Eylül 1982'de Ermeni teröristler tarafından evinin önünde şehit edilmiştir. Katil, silahını da olay yerinde bırakarak ka-

yiplara karışmıştır. Bulgar makamlarının yaptığı çalışmalar sonuçsuz kalmış ve katillerin izine rastlanamamıştır (Şimşir B. N., 2000: 601).

Türk diplomatlarının maruz kaldığı suikast girişimlerinin ve bu saldırılardan sonucunda şehit sayısının artması sonucunda TBMM'de bu menfur saldırılara karşı sert eleştiriler getirilmiş ve çeşitli öneriler sunulmuştur. Saldırıların arttığı 1982 yılında Danışma Meclisi'nin Milli Güvenlik Konseyi'nce seçilen üyesi Mehmet Hazer ve arkadaşları yurtdışındaki Türk temsilciliklerine, Ermeniler tarafından yapılan saldırılardan görüşlerinin ve duygularının dünya kamuoyuna ve özellikle dünya parlamentolarına iletilmek üzere bir metin haline getirilmesine dair öरerge sunarken (TBMM, Z.C., 1982: 331-332); Danışma Meclisi'nin Ankara Üyesi Hamza Eroğlu ve 17 arkadaşının yurtdışındaki Türk temsilcilerine karşı Ermeniler tarafından yapılan cinayet ve saldırıların özel gündem yapılmasına dair bir başka önergesi (TBMM, Z.C., 1982: 300) olmuştur.

İdarî Ataş Süelkan'ın şehit edilmesi Türk basınında manşetlerden duyurulmuştur. *Hürriyet*, saldırıyı "Albay Altıkat'ın kanı daha kurumadan... yerde yine kan var" manşetiyle vermiştir (*Hürriyet*, 10.09.1982). *Hürriyet* ayrıca cinayeti, 'Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları' ve 'Ermenistan'ın Kurtuluş İçin Gizli Ermeni Ordusu' (ASALA) adlı Ermeni cinayet örgütlerinin, cinayeti üstlenmek için birbirile yarışıklarına yer vermiştir (*Hürriyet*, 10.09.1982). *Hürriyet*'in aynı tarihli sayısında "Bu da Türk Asaleti" başlıklı bir haber daha yer almış ve Süelkan'ın babasının, daha öncesinde idama mahkûm edilen Esenboğa havaalanını bombalayan Levon Ekmekçiyan'a üzüldüğüne dair sözlerine de haberde yer vermiştir (*Hürriyet*, 10.09.1982). *Tercüman*, saldırıyı "Kahroluyoruz" başlığı ile vermiştir (*Tercüman*, 10.09.1982).

Milliyet'te Danışma Meclisi Üyesi Ahmet Vefik Kitapçığılı'nın "Artık Türk milletinin sabrı taşmıştır" açıklamaları yer almıştır. Ayrıca, gazetedede Bulgar güvenlik güçlerinin 'insan avı'na başladığı haber verilmiştir (*Milliyet*, 11.09.1982).

1.10. 1983

1.10.1. Galip Balkar (1936 - 1983)

Belgrad Büyükelçisi Galip Balkar, 9 Mart 1983'te uğradığı saldırının neticesi hayatını kaybetmiştir. Yapılan soruşturmalar neticesinde Balkar'a iki teröristin saldırıldığı, saldırganlardan birinin Lübnan pasaportu taşıyan Haroutiony Kirkor Levonian'ın yaralı olarak, ikincisinin de yine Lübnan pasaportu olan Raffi Alexandre Elbekian'ın ertesi gün yakalandığı açıklanmıştır.

Saldırının ve cinayetin failleri için iddianame altı ayda hazırlanabilmiş ve 7 Eylül 1983'te mahkemeye sunulmuştur. Duruşmalar sırasında Savcı, iki katil için de idamdan sonraki en yüksek ceza olan "20 yıl" hapis cezası talep

etmiştir. Sanık avukatları mahkemenin, Türkiye ile Ermenilerin geçmiş süreçteki çatışmaları dikkate alarak karar vermesini arzu etmişler ve katillerin de aslında “uniformasız savaşçı” olduklarını iddia etmişlerdir. Mahkeme, kararını 9 Mart 1983’té açıklamış ve iki katil 20 yıl hapis cezasına çarptırılmıştır (Şimşir B. N., 2000: 671). Ancak, Balkar’ı öldüren katillerden Levonian 4 yıl, Elbekian da 8 yıl hapis yatmışlar ve daha sonra serbest bırakılarak hayatlarına devam etmişlerdir.

Büyükelçi Balkar’ın şehit edilmesi ertesi günü, Türk basınında geniş yer bulmuştur. *Tercüman*, “Belgrad Büyükelçimiz Vuruldu” başlığını atmıştır. Haberin detaylarında saldırıyı gerçekleştirenlerden birinin yakalandığı belirtilmiştir (*Tercüman*, 10.03.1983). *Milliyet*, saldırganların kim olduğunu henüz belirlenemediğini ifade etmiştir (*Milliyet*, 10.03.1983). *Cumhuriyet*, sürekli tekrarlanan saldırılara atıfta bulunarak “Belgrad Büyükelçimizi de vurdular” başlığını kullanmıştır (*Cumhuriyet*, 10.03.1983). *Hürriyet* de “Köpekler Yine Saldırdı” (*Hürriyet*, 10.03.1983) başlığını kullanmıştır. *Güneş*’te olayın ayrıntıları verilirken Yugoslav bir albayın saldırganlara ateş açarak olayı engellemeye çalıştığı bildirilmiştir (*Güneş*, 10.03.1983). Balkar’ a karşı yapılan saldırının önlenememesinde, güvenlik önlemlerinin az olmasının etkili olduğunu düşünen köşe yazarları da bahsi geçen bu güvenlik zafiyetini eleştirmiştir. *Milliyet*’te Mehmet Barlas, “Koruma yeterli mi?” başlıklı bir yazı kaleme almıştır (Barlas, Koruma yeterli mi?, 1983). Son *Havadis*’in aynı sayısında Cihat Baban’ın yazdığı “Caniler Topluluğu” başlıklı yazı, başyazı olarak yayınlanmıştır (Baban, 1983). *Tercüman*’da yazan Kabaklı, saldırıyı gerçekleştiren Ermenilere şöyle seslenmiştir; “*Mertliğin Taşnakçası nasıldır acaba?*” (Kabaklı, Mertliğin Taşnakçası!, 1983).

Balkar’ a karşı düzenlenen suikast sonrasında Ermeni saldırganların polisle çatışıp kaçıkları, sonrasında ise sırında yakalandıkları bilgisi *Cumhuriyet*’te yer almıştır (*Cumhuriyet*, 11.03.1983). Bu saldırının daha önceden yapılağının, Avrupa polisince bilindiği ve hatta bu yüzden gerekli önlemlerin alındığına dair bilgiler, Mumcu’ nun “Son Saldırı” başlıklı yazısında ayrıntılarıyla yer almıştır (Mumcu U., Son Saldırı, 1983). Saldırı sonucunda yaralı olarak hastaneye kaldırılan Balkar’ın hayatını kaybettiğiyle ilgili haberler 12 Mart 1983 yılında Türk basınına yansımıştır. *Tercüman*’da Ermeni kurşunlarına hedef olan Büyükelçi Balkar’ın hayatının kurtarılamadığı belirtilmiştir (*Tercüman*, 12.03.1983). *Milliyet*’te “*Kariyeri parlak olan seçkin diplomatımız yapılan tüm müdahalelere rağmen 11 Mart 1983 yılı yerel saat 17.20’de gözlerini hayata yummıştır*” (*Milliyet*, 12.03.1983) cümleleri ile Galip Balkar’ın şehit olduğunu okuyucularına duyurmuştur. *Başarı*’ta “*İki Ermeni teröristin kahpece vurduğu BALKAR’IMIZ ŞEHİT OLDU*” başlığıyla haber duyurulmuştur (*Başarı*, 12.03.1983). *Günaydın*, Balkar’ın ölümünün Yugoslav halkını da çok

üzdüğü bilgisine yer vermiştir (*Günaydin*, 12.03.1983). *Güneş*, bu üzücü olayı “Dördüncü Büyükelçimiz de şehit oldu” şeklinde vermiştir (*Güneş*, 12.03.1983). *Cumhuriyet’te* Mumcu, “Örnek Olmalı...” başlıklı yazı kaleme almıştır. Yugoslav Hükümetini tebrik eden Mumcu, Fransız Hükümetini eleştirmiştir (Mumcu U., Örnek Olmalı, 1983). *Günaydin* yazarlarından Necati Zincirkiran, Balkar olayını değerlendirdirken Yugoslavya polisinin dünyaya örnek olması gerektiğini ifade etmiştir (Zincirkiran, Kara kader, kara haber..., 1983). *Milliyet’te* isimsiz olarak “Yugoslavlara teşekkür borçluyuz” başlıklı bir yazı yer almıştır (Yugoslavlara teşekkür borçluyuz, 1983). *Cumhuriyet*, Galip Balkar’ın öldürülmesiyle ilgili Evren’in, “...Bu alçakça saldırının tertipçileri akitilan bunca masum kanın hesabını en ağır bir şekilde mutlaka vereceklerdir” (*Cumhuriyet*, 13.03.1983) açıklamasına yer vermiştir. *Adalet’te* yazan Turhan Dilligil de “Millet, Devlet ve komşuluk budur!” başlıklı yazısıyla Yugoslavya Hükümetini övmüş, Yugoslav halkın, Galip Balkar olayıyla ilgili yaptıklarını ve üzüntülerini kaleme almıştır (Dilligil, 1983). *Milliyet* yazarlarından Mehmet Ali Birand da “Galip’i de diğerleri gibi unutacak mıyz?” başlıklı yazısında diplomat şehitlerin unutulduğunu hatırlamıştır (Birand, Galip’i de diğerleri gibi unutacak mıyz?, 1983).

Türk basını ve Türk makamları tarafından her defasında örnek tutumu dolayısıyla alkışlanan Yugoslavya makamları daha sonraki süreçte ‘çark etmiş’ ve Balkar’ın katillerini serbest bırakmıştır. Gazetelere göre bu ‘olağanüstü durum’ Türk kamuoyunda geniş yer bulmuştur. *Cumhuriyet*, bu olayı “Belgrad’da 1983 yılında Türk Büyükelçi Galip Balkar’ı öldüren Ermeni terörist Haroution Levonian’ın Yugoslav makamlarınca serbest bırakıldığı bildirildi...” (*Cumhuriyet*, 05.06.1987) şeklinde vermiştir. *Hürriyet*, “Yugoslavya’dan büyük ayıp. Belgrad Elçimiz Balkar’ın katilini serbest bıraktılar” (*Hürriyet*, 05.06.1987) başlığıyla haberi okuyucularıyla paylaşmıştır. Aynı konuda *Milliyet*, “Yugoslavların akıl almadı kararları. Katil Ermeni serbest” (*Milliyet*, 05.06.1987) yazarken, *Son Havadis* “Yugoslavya’dan sürpriz” (*Son Havadis*, 05.06.1987) başlığıyla bu şaşılacak durumu okuyucularıyla paylaşmıştır.

1.10.2. Dursun Aksoy (1944 - 1983)

Brüksel Büyükelçiliği İdarî Ataşesi Dursun Aksoy, 14 Temmuz 1983’te evinin önünde otomobiline binerken saldırıyla uğramış ve şehit edilmiştir. Eylemi, Ermeni terör örgütleri olan “Ermeni Gizli Kurtuluş Ordusu (ASA-LA)”, “Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları” ve “Ermeni Devrimci Ordu-su” kendilerinin gerçekleştirdiğini ayrı ayrı ifade etmişlerdir.

Saldırı ile ilgili 1959 Siirt doğumlu Hüsnü Göl adlı Türk uyruklu bir Ermeni Hollanda’da yakalanmıştır. Sanık Hüsnü Göl, Aralık 1983’té Hollanda’dan Brüksel’e iade edilmiştir. Ancak Göl, Fransa’dan getirttiği tanıklar aracılığıyla olay günü Fransa’da olduğuna soru hâkimini inandırmış ve

serbest bırakılmıştır. Başka bir şüphelinin de olmaması nedeniyle Aksoy'un failleri de kayıplara karışmıştır (Şimşir B. N., 2000: 711). Ermeni etnik terör örgütlerinin aralarındaki görüş ayrılıkları ve anlaşmaların olduğu bir dönemde (*Cumhuriyet*, 22.03.1983) bile Ermeni teröristler tarafından Türk diplomatlarına olan saldırular durmamıştır.

İdarî Ataşé Aksoy'un öldürülmesine ilişkin *Milliyet* "Aksoy şehit edildi" (*Milliyet*, 15.07.1983), *Hürriyet*, "Bayramı Kana Buladılar" (*Hürriyet*, 15.07.1983) derken *Tercüman*, "Bir Şehit de Belçika'da Verdik" (*Tercüman*, 15.07.1983) manşetini kullanmıştır. Gazetelerde saldırı sonrası dört Ermeni'nin gözaltına alınıp sorgulandığı bilgisi de yer almıştır (*Cumhuriyet*, *Hürriyet*, 15.07.1983). *Milliyet* ve *Tercüman*, saldırının ASALA tarafından üstlenildiğini (*Milliyet*, *Tercüman*, 15.07.1983), *Cumhuriyet*, ASALA'nın yanında JCAG-ARA örgütünün de cinayeti üstlendiğine değinirken (*Cumhuriyet*, 15.07.1983), *Hürriyet*, ASALA Ermeni Soykırımı Adalet Komandoları ve Ermeni Devrim Ordusu isimli terör örgütlerinin Aksoy suikastını üstlendiklerini yazmıştır (*Hürriyet*, 15.07.1983). Bu sırada Fransa'da, birçok araştırmacı için Ermeni teröründe 'dönüm noktası' olarak görülen bir olay gerçekleşmiştir: Orly katliamı. Paris'te Orly Havaalanında, THY Bürosunun önünde patlayan bombada beş kişi ölmüş ve 60'tan fazla kişi yaralanmıştır. Saldırıyı ise ASALA üstlenmiştir (*Tercüman*, 16.07.1983). *Hürriyet* "Kudurduklar!" manşeti ile saldırıyı duyarlı olmuştur (*Hürriyet*, 16.07.1983). Dışişleri Bakanı Türkmen, yaptığı açıklamada, "Tarihi tahrif ederek Türkiye'ye karşı en korkunç soykırım örneğini veren Ermeni örgütleri suçlarının cezasını ağır şekilde ödeyeceklerdir. Sillemiz sabrımız kadar ağır olur" ifadelerini kullanmıştır (*Hürriyet*, 16.07.1983). *Cumhuriyet*'ten Selçuk, "Çözüm Yolu" başlıklı bir yazı kaleme almış, yazısında Türkiye'nin uluslararası alanda yapması gerekenlere değinmiştir (Selçuk, *Çözüm Yolu*, 1983). Orly katliamının gerçekleşmesiyle Aksoy'un öldürülmesi basın tarafından unutulmuş gibidir. Gazeteler, daha çok bu katliamı işlemeye başlamıştır. Özellikle Fransa Hükümetinin yaptığı açıklamalar Türk basınında geniş yankı uyandırmıştır. *Hürriyet*, bu konuda "Ve Mitterrand'in Dili Çözüldü" (*Hürriyet*, 17.07.1983) başlığını kullanmıştır. *Tercüman*'da Armaoğlu'nun şu açıklaması yer almıştır; "Paris'teki Orly katliamından bir kaç gün sonra Fransa, Ermeni katilleri eliyle bırakmış gibi buldu. Bu adının nedeni, olayda Fransız vatandaşlarının da yaşamını yitirmesidir. Bugüne dek Ermeni terörüne uzak kalan pek çok Ermeni'nin Siyasî mahiyetli bir harekete kayıtsız kalmayacağı görüldü" (*Tercüman*, 22.07.1983).

Tercüman'dan Göze, Türk basınınu eleştirmiştir, "Basınımız ve Biz" başlıklı yazısında, Türk basınınu daha aktif olmaya çağırılmıştır (Göze, *Basınımız ve Biz*, 1983). Türk makamlarının girişimlerine rağmen Fransa'da Antene-2 kanalının Türklerin sözde soykırımı yaptığı ile ilgili "Dönüşü İmkânsız Bir

Milletin Dramı" adlı bir belgesel filmini yayınılaması, *Tercüman*'da Armaoğlu tarafından "Terbiyesizlik" başlıklı bir yazı ile eleştirilmiştir (Armaoğlu, Terbiyesizlik, 1983).

1.11.1984

1.11.1. Erdoğan Özen (1934 - 1984)

Avusturya'da, Büyükelçilik görevlilerine karşı 20 Haziran 1984'te ikinci suikast tertip edilmiş, Viyana Büyükelçiliği Çalışma Müşaviri Erdoğan Özen öldürülmüştür. Özen'in aracına bomba yerleştirilmek suretiyle gerçekleştirilen (Şimşir B. N., 2000: 780) bu bombalama eylemi "Ermeni Devrimci Ordusu (Armenian Revolutionary Army)" adlı örgüt tarafından üstlenilmiştir (Kocabas H. T., 2006).

Avusturya makamları, Özen'in katillerini bulamadıklarını (Şimşir B. N., 2000: 800) açıklamışlardır. Erdoğan Özen'in katli de faili meşhul olarak kalmıştır.

Müşavir Özen'in öldürülmesini *Hürriyet* "Yine Kahpelik ve Yine Onlar", "Elimiz, Kolumuz Bağlı Kahroluyoruz" (*Hürriyet*, 21.06.1984) başlıklar ile duyururken *Tercüman*, "Bu Vahşeti Unutmayacağız" ve "Monika'nın Mendili Gözyaşı ile Sirsıklamdı" (*Tercüman*, 21.06.1984) başlıklarını kullanmıştır. *Milliyet*'te "Ermeni caniler Viyana çalışma müşavirimizin otomobilini bombayla havaya uçurdu" (*Milliyet*, 21.06.1984) başlığı yer almış "Portre" başlığında da Erdoğan Özen'in özgeçmişine dair bilgiler paylaşılmıştır. *Son Havadis*, "...Ve 40. şehidimizin de kani yerde. Bu Vahşeti Dünya Görsün" başlığını atarak Ermeni terör müzesi açmak için okuyucularını görevde çağrırmıştır (*Son Havadis*, 21.06.1984). *Cumhuriyet*'te, saldırıyı Devrimci Ermeni Ordusu (ARA)'nın üstlendiğine dair bilgiler yer almıştır (*Cumhuriyet*, 21.06.1984). Gazetelerde yer alan bilgilere göre Özen'in cesedi 'kömürleşmiş' ve eşi Monika Özen, Özer'i parmağındaki yüzükten teşhis edebilmiştir (*Hürriyet*, 21.06.1984). Türk diplomatlarına karşı düzenlenen saldırının uzun süredir devam ettiğine dikkat çeken Ekşi, *Güneş*'te "Bir Yolu Yok mu?" başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Ekşi, yazısında diğer ülkelerin terörle mücadelelerine deginmiş ve Türkiye'nin mücadele yöntemini eleştirmiştir (Ekşi, Bir Yolu Yok mu?, 1984). Özen için TBMM'de özel bir oturum gerçekleştirilmiştir. Dönemin Devlet Bakanı ve Dışişleri Bakan Vekili Mesut Yılmaz, meclise konuya ilgili bilgiler vermiştir (*Milliyet*, 22.06.1984). Söz konusu oturumda MDP adına konuşan Kâmran İnan, "Sabır güzel şeydir ancak devlete karşı yönelen saldırlar karşısında lüzumundan fazla sabır göstermek büyük bir yanlış olur" (Tan, 22.06.1984) şeklinde konuşmuş, HP adına konuşan Mucip Ataklı da "Hepimiz artık kabul edelim ki, Türk'e Türk'ten başka dost yoktur. Bir kural vardır: Her silaha aynı ile mukabele edilir" (Tan, 22.06.1984) demiştir. HP'den Musa Ates, "Artık Ermeni köpekler kötek atmanın zamanı gelmiştir" cümlelerini sarf etmiş-

tir (*Cumhuriyet, Hürriyet*, 22.06.1984). *Cumhuriyet*'te Mumcu, "1921 ve 1975..." başlıklı yazısında NEMESİS ve Kıbrıs Barış Harekâti'ndan sonra başlayan Ermeni etnik terörünü yeniden işlemiştir. Mumcu, daha önceki yazılarından farklı ve ilk olarak Ermeni etnik terörüne karşı caydırıcı önlem alınmasını savunmuştur (Mumcu U., 1921 ve 1975..., 1984). Barlas da, ilk defa bir Türk diplomatının bomba kullanılarak öldürülüğüne dikkat çekmiş ve bu yöntemin Türk diplomatlarının korunması konusuna yeni bir boyut getirdiğini söylemiştir (Barlas, Bazı Yeni Durumlar (Başyazı), 1984). Dışişleri Bakanlığına yaptığı eleştiriler ile öne çıkan gazeteci Göze, "Kırkıncı şehit veya yeni bir Dışişleri..." başlıklı bir yazı kalem almıştır (Göze, Kırkıncı şehit veya yeni bir Dışişleri..., 1984). *Tercüman*'da Rauf Tamer, Ermeni tedhişçilere misilleme yapmak gerektiğini savunmuştur (Tamer, 1984). *Cumhuriyet*'te Selçuk ise misillemenin sakıncalı olduğunu söylemiş "Aynı silahla karşılık verelim. Olur mu olur... Ne var ki aynı silahla karşılık vermek, terörcülerin işine yaramayacak mı? Bunlar Batı dünyasında geleneksel propagandayı pompalamak için elliğine geçirdikleri yeni malzemeyi bütün örgütleriyle işleyip; kilisesinden, radyosundan, gazetesinden, televizyonuna degen etkin kurumlarıyla devreye girerler" demiştir (Selçuk, Misilleme, 1984). *Tercüman*'da Zafer Atay da Özen'in öldürülmesiyle ilgili bir yazı kaleme almıştır. "Bir Hesaplaşma" başlıklı yazida Özen'i katledenlerin de tıpkı dokuz yıl önce öldürülen Tunalıgil'in katılımları gibi bulunamayacağını söylemiş "üstü kapalı" olarak da Türk makamlarını cinayetlerle ilgili bir şey yapmamakla suçlamıştır (Atay, Bir hesaplaşma, 1984). Özen'in cenaze töreninden sonra *Hürriyet*, "Dün de şehit Özen'i toprağa verdik" diye yazmış ve daha dikkat çekici olması için büyük puntolarla bir başlık atmış ve sormuştur; "BU ACI DA MI UNUTULACAK?" (*Hürriyet*, 27.06.1984).

1.11.2. Evner Ergun (1932 - 1984)

Avusturya'da Birleşmiş Milletler Viyana Bürosu'nda Türk Direktör Evner Ergun, 19 Kasım 1984'te aracıyla işe giderken kırmızı ışıkta beklediği sırada öldürülmüştür.

Ergun'un öldürülmesi ile ilgili *Hürriyet* "Viyana'da üçüncü kahpelik" (*Hürriyet*, 20.11.1984) sözleriyle manşet atarken, *Tercüman*, "Viyana'da üçüncü defa vurulduk" (*Tercüman*, 20.11.1984) sözleriyle saldırıyı okuyucularına duyurmuştur. Haberin detaylarında ise saldırıyı, ASALA'ya bağlı Ermeni Devrimci Ordusu'nun üstlendiği bilgisi yer almıştır (*Tercüman*, 20.11.1984). Saldırı sonrasında suikasti düzenleyenler olay yerinden kaçmayı başarmıştır (*Cumhuriyet*, 20.11.1984). *Milliyet*'te Ermeni Patriği'nin saldırıyı kınadığı haberi yayınlanmıştır (*Milliyet*, 20.11.1984). Ergun'un şehit edilmesinin ardından TBMM'nden de tepkiler gelmeye başlamıştır. *Milliyet*'te meclisteki vekillerin konuşmalarında Ergun'un öldürülmesini lanetledikleri yazılmış-

tir (*Milliyet*, 21.11.1984). *Hürriyet* "Kan yerde katiller nerede" başlığını atarak Ergun'un katillerinin bulunmadığını vurgu yapmıştır (*Hürriyet*, 21.11.1984).

1.12. Saldırılarda Durulma

1980'li yılların başları, Ermeni etnik terörünün hızla ve artarak devam ettiği fakat 1984'ten başlayarak bir anda durulduğu yıllar olmuştur. Bu ikinci dönemde Türkiye'nin Ermeni etnik terörüne bakış açısından da değişimler yaşanmıştır. 12 Eylül askeri müdahalesi ile beraber Türkiye'nin Ermeni meşesine karşı tavrı sertleşmiştir⁷ (Laçiner, 2005: 62).

Alınan muhtelif önlemlerin rolü olmakla birlikte 1984'ten itibaren Ermeni etnik terörü azalmıştır. Ermeni etnik terörü, amacına ulaşmak için kullandığı yöntemi değiştirmiştir, hedeflerine varmada sivil mücadeleyi tercih etmeye başlamıştır (Şimşir B., 2005: 2001). Sözde "soykırım"ın özellikle, Batı başkentlerinde tanınmasını sağlamak için bütün Ermeni grupları bulundukları yerlerde Ermeni iddialarını, yüksek makamlara kabul ettirebilmek çabasına koyulmuşlardır.

Ayrıca, sözde Ermeni soykırımı ile Yahudi soykırımı arasında bir bağ kurulmaya çalışılmış ve bunu kabul etmeyenler de "inkârcı" olarak itham edilmiştir (Laçiner, 2005: 66). Ermeni sanatçılar, eğitimciler, siyasetçiler bir şekilde bu iddialara katkı sağlamak amacıyla devreye sokulmuştur. Sinema filmlerinde, romanlarda, tiyatro oyunlarında, şarkılarda sözde soykırım işlenmiştir.

Bahsi geçen dönemde Türkiye karşıtı başka gruplar ortaya çıkmış, Türkiye karşıtı çevreler de sahneye yeni çıkan PKK'yı desteklemeye başlamışlardır.

Ermeni toplumunda, iddialarına yönelik görüş ayrılıkları ortaya çıkmış, ASALA başta olmak üzere diğer fanatik Ermeni gruplar da kendi içerisinde fraksiyonlara bölünmüştür. Bu durum terörist Ermenileri, Türklerle karşı yapılacak saldırılarda organize olmaktan uzaklaştırmıştır.

Özellikle Batı Avrupa ülkelerinde yoğun bir şekilde yaşayan Türk vatandaşlarının varlıklarını ve onların ortaya koydukları tepkiler Ermenileri, yeni suikastlar hususunda düşündürmüştür.

Saldırıların 1970'li yılların sonu 1980'lerin başında zirveye ulaşması çeşitli çevrelerde rahatsızlık uyandırmış ve ilk defa 1980'lerin ortalarından itibaren arşiv belgeleri başta olmak üzere ilmî verilere dayanarak eserler

⁷ Sadece askeri yönetim değil, tüm Türkiye Ermeni terörü konusunda iki uç düşünce arasında gidip gelmiştir. Öyle ki bir grup, Ermeni terörüne karşı en sert tepkinin gösterilmesini, Sevr'in canlandırılması anlamına gelen bu sorunun halledilmesini, Batı ile ilişkilerin azaltılmasını hatta NATO'dan çıkılmasını isterken; diğer grup, "iddia sahibi iddiasını ispatlamak zorundadır" diyerek, Ermenilerin iddialarını ispatlaması, Türkiye'nin bu sorun üzerine daha fazla giderek Ermeni etnik terörünü popülerleştirmeeceğini savunmuştur. İlk görüş daha çok orduda ve radikal partiler tarafından desteklenen ikinci görüş daha çok dışişleri çevresinde taraftar bulmuştur (Laçiner, 2005: 63).

oluşturulmuştur. Bu durum, hem Ermeni teröristlerin saldırularını zayıflatmış hem de bu saldıruların sona ermesinin yolunu açmıştır.

1.13. 1991

1.13.1. Çetin Görgü (1963 - 1991)

Atina Büyükelçiliği Basın Ataşe Yardımcılığına Ekim 1989'da atanan Çetin Görgü, 7 Ekim 1991 günü evinin önünde uğradığı silahlı saldırı neticesi öldürülmüştür. Öncesi suikastlar Ermeni terör örgütleri tarafından üstlenilirken bu saldırı, "17 Kasım" adlı Yunan terör örgütü tarafından üstlenilmiştir. *Elefthériotypia* adlı sosyalist Yunanistan gazetesine "17 Kasım" adlı terör örgütü tarafından gönderilen bir bildiri ile Görgü'yü kendilerinin öldürdükleri ifade edilmiştir. Yunan parlamentosunda bir konuşma yapan Başbakan Mitsotakis, saldırının Türk-Yunan dostluk ilişkilerine darbe vurmak amacıyla yapıldığını söylemiştir. Görgü'nün katilleri de saldırının gerçekleştiği dönemde bulunamamıştır. Ancak, yıllar sonra çıkan bir gazete haberinde Görgü'nün katillerinin yakalandığına dair bilgiler yer almıştır (<https://www.haberler.com/firari-tetikci-yakayi-ele-verdi-6835290-haberi/>, tarih: 19.03.2019).

Basın Ataşe Yardımcısı Görgü'nün öldürülmesi *Milliyet*'te "Suikast" manşeti ile kamuoyuna duyurulmuştur. Haberin devamında Görgü'nün 7 Ekim 1991 sabahı bürosuna gitmek için evden çıktıığı sırada otomobilinin yanına gelen kişilerce silahlı saldırı sonucunda öldürüldüğü anlatılmıştır (*Milliyet*, 08.10.1991). *Hürriyet* de "Atina'da Tahrik Cinayeti" başlığı ile Atina Basın Ataşesi Görgü'nün vurulduğunu okuyucularına duyurmuştur (*Hürriyet*, 08.10.1991). *Cumhuriyet*, "Diplomatımıza suikast" başlığını kullanmıştır (*Cumhuriyet*, 08.10.1991). *Milliyet*, suikastın nasıl gerçekleştiğyle ilgili bilgileri "Diplomatımıza Hain Pusu" başlığıyla ele almış (*Milliyet*, 08.10.1991), Görgü'ye atılan mermilerin genellikle 17 Kasım adlı terör örgütünün kullandığı silahlara ait olduğu bunun da polisler tarafından biliindiği, Türk diplomatın güvenliğinin sorumlu makamlar tarafından yeterince sağlanmadığı dile getirilmiştir (*Milliyet*, 08.10.1991).

Görgü'ye karşı gerçekleştirilen bu saldırı sonrasında Yunan parlamentosunda 1989'dan sonra ilk defa terör konusu ele alınmış (*Milliyet*, 08.10.1991), Maria Damanaki tarafından saldırı; "Bu cinayetin arkasında karanlık emeller var" şeklinde değerlendirilmiştir (*Milliyet*, 08.10.1991). *Hürriyet*'te Tamer, "Yazıklar olsun" başlığıyla köşesinde Görgü'nün öldürülmesine yer vermiştir (*Hürriyet*, 08.10.1991). 17 Kasım terör örgütü, eylemen gereklisini; "Görgü'nün bulunduğu mevkiden Türk yayılmacılığına yardımcı olduğu, Kıbrıs'ta Türk askeri çevrelerinin savunduğu bir çözüm yönünde çalışmıştır" (*Cumhuriyet*, 08.10.1991) şeklinde açıklamıştır. *Milliyet*, "Atina'nın İhmalî Var" manşetiyle saldırıda yer alan savsaklığa dikkat çekmiştir (*Milliyet*,

09.10.1991). *Milliyet*, 17 Kasım terör örgütünün *Elefterotipia*'ya verdiği bildiride Türkiye'yi Kıbrıs'ın işgalinden sorumlu tuttuğunu belirterek, "Diplomatları vurmaya devam edeceklerini" açıkladıklarına dair bir haber yer almıştır (17 Kasım Terör Örgütü'nün Bildirisı, 1991).

1.14. 1993

1.14.1. Çağlar Yücel (1938 - 1993)

Bağdat Büyükelçilik İdari Ataşesi Çağlar Yücel ve haberleşme teknisyeni Hüseyin Kerimoğlu 11 Aralık 1993'te silahlı saldırıyla uğramış, Yücel olay yerinde ölmüş, Kerimoğlu ise yaralanmıştır (Şimşir B. N., 2000: 844). Saldırının gerçekleştirildiği yerin de "Halkın Mücahitleri" örgütünün Bağdat'taki karargâhının önü olduğu anlaşılmıştır.

Yücel ve Kerimoğlu'na düzenlenen suikast Türk diplomatlarına karşı yapılan suikastlardan farklı olarak, İran'daki Humeyni rejimi karşıtı Halkın Mücahitleri isimli örgüt tarafından üstlenilmiştir. Türk diplomatlarının kullandıkları aracın daha önce Humeyni yanlarında bulunduğu, bu aracla eylemler gerçekleştirildiği dolayısıyla bu araca ateş edildiği, yanlışlıkla Türk diplomatını öldürdükleri örgüt tarafından ifade edilmiş ve Türkiye'den özür dilemişlerdir (Şimşir B. N., 2000: 851). Yücel ve Kerimoğlu suikastıyla ilgili Irak makamları iki kişiyi gözaltına aldılarını açıklamıştır. Irak makamlarından 31 Ocak 1995'te alınan bir notada sanıkların beşer yıl ağır hapis cezasına çarptırıldıkları ortaya çıkmıştır.

İdari Ataşe Yücel ve haberleşme teknisyeni Kerimoğlu'na yönelik saldırıyı *Milliyet*, "Atasemiz Öldürüldü" manşetiyle duyurmuştur. Haberin detaylarında İdari Ataşe Yücel'in arabasında silahlı saldırıyla uğraması sonucunda öldürüldüğü yazılmıştır. Saldırı sırasında Maslahatgüzarlık haberleşme teknisyeni olan Hüseyin Kerimoğlu'nun da hafif yaralandığı bildirilmiştir (*Milliyet*, 12.12.1993). 12 Aralık tarihli *Sabah* "Diplomatımız Yanlışlıkla Öldürüldü!" başlığı ile Yücel'in şahdet haberine yer vermiştir. Haberin detaylarında Türkiye'nin Bağdat Büyükelçiliği İdari Ataşesi Çağlar Yücel'in, İran plakalı bir arabaya bindiğinden dolayı kendisini "İranlı diplomat" zanneden Halkın Mücahitleri Örgütü tarafından öldürüldüğü bilgisi yer almıştır (*Sabah*, 12.12.1993). *Tercüman*'da "Bağdat'ta Türk Kani döküldü" manşeti kullanılmıştır (*Tercüman*, 12.12.1993).

1.15. 1994

1.15.1. Ömer Haluk Sipahioğlu (1948 - 1994)

Türkiye'nin Atina Büyükelçiliğine 1980, 1991 ve 1994 yılları olmak üzere üç ayrı suikast düzenlenmiş ve bu saldırılarda dört şehit verilmiştir. İlkinde 31 Temmuz 1980'de İdari Ataşe Galip Özmen ve kızı Neslihan Özmen, 7 Ekim 1991'de Basın Ataşesi Çetin Görgü, son olarak da 4 Temmuz 1994'te Büyükelçilik Müsteşarı Ömer Haluk Sipahioğlu hayatını kaybetmiştir. Öz-

men ve kızı Neslihan Özmen'in katledildiği suikasti Ermeni terör örgütü ASALA üstlenmiştir. Atina'da daha sonra suikastları, Ermeniler Yunan terör örgütlerine devretmişlerdir. 1991 ve 1994'teki son olayları "17 Kasım" isimli Yunan terör örgütü üstlenmiştir. Söz konusu örgüt, 16 Temmuz 1991'de Maslahatgüzar Deniz Bölükbaşı ile İdari Ataşe Nilgün Keçeci'nin araçlarına, öncesinde bomba yerleştirmek uzaktan kumanda ile havaya uçurmuş fakat Türk diplomatları son anda kurtulmuşlardır (Şimşir B. N., 2000: 868).

Yunan Milli İstihbarat Teşkilatı ile yakın ilişkisi bilinen aşırı sağcı *Shotos* 16 Şubat 1994'te, "Atina'daki 84 Türk hedefinin isimleri" başlığıyla Türk görevlilerin isimlerini, adreslerini ve araç plakalarını paylaşmış ve kendi deyimiyle açık hedef olarak göstermiştir. Bunun üzerine Türkiye'nin girişimleri ile adresler ve araç plakaları değiştirilmiştir. *Shotos*, bu sefer 9 Mart 1994'te "Yunanistan'da faaliyet gösteren en tehlikeli Türk diplomatları" başlığıyla Türk diplomatlarının ev adreslerini yayımlamıştır. Saldırıyı dört sayfalık bildiri ile "17 Kasım" adlı terör örgütü üstlenmiştir. Söz konusu bildiri olay yerine yakın bir çöp kutusuna bırakılmış ve saldırısı akşamı "Sky" Radyo-Televizyonuna haber verilmiştir (Şimşir B. N., 2000: 870). Daha önce de kısmen belirtildiği gibi "17 Kasım" terör örgütü üzerindeki sis perdesi hâlâ kaldırılamamıştır (Şimşir B. N., 2000: 890).

Müsteşar Sipahioğlu'nun öldürülmesini *Hürriyet*, "Terörist Devlet" manşetini atarak okuyucularına duyurmuştur (*Hürriyet*, 05.07.1994). *Cumhuriyet*'in Sipahioğlu suikasti ile ilgili manşeti "Türk diplomatın katılı 17 Kasım" başlığı olmuştur. Gazetede Sipahioğlu'nun öldürülmesiyle ilgili Yunan aşırı sağ basınının, Türk diplomatlarını hedef göstermesi sorumlu tutulmuştur (*Cumhuriyet* 05.07.1994). Milliyet, "Hem Suçu Hem Güçlü" başlığı ile Sipahioğlu'nun şehit edilmesinde Yunan Hükûmetinin Türkiye'yi suçladığı bilgisini okuyucularıyla paylaşmıştır. Gazetede ayrıca Yunan Hükûmetinin, 17 Kasım terör örgütünün merkezinin Yunanistan'da olmadığı ve merkezin Türkiye'de olabileceği ile ilgili açıklamalarına da yer vermiştir (Milliyet, 07.07.1994). Milliyet'in başka bir haberinde "Stohos'un Yeni Küstahlığı" başlığıyla Türk diplomatlarını hedef gösteren *Shotos* eleştirilmiştir (Milliyet, 07.07.1994). Milliyet yazarlarından Fikret Bila, "SİPAHİOĞLU'NU KİM ÖLDÜRDÜ" adlı bir yazı kaleme almıştır. Bila, yazısında Dışişleri Bakanlığı ile Maliye Bakanlığının aralarındaki suçlamaları dile getirmiştir (Bila, 1994). Ayrıca, Sipahioğlu'nun şehit edilmesinin altında "Hükûmet-Stohos" ilişkisinin olduğu iddia edilmiştir (Milliyet, 10.07.1994).

1994 sonrası Ermenilerin yöntem değişikliğine gittikleri görülmüştür. Bu meyanda sözde soykırım anıtları açmışlar ya da inşa etmişlerdir (Süslü, 1995: 351). Ermenilerin, "Büyük Ermenistan" adını verdikleri ve ulaşmaya

çalıştıkları hedefleri doğrultusunda gerçekleştirdikleri faaliyetler çok yönlü devam etmiştir. "Dört T Plamı" olarak bilinen kavrama göre, soykırımanın "Tanıtım"ı yapılacak, uluslararası kamuoyunun baskısıyla Türkiye tarafından bu "soykırım" "Tanınacak" ve nihayetinde Türkiye'den "Tazminat" ve "Toprak" talep edilecektir (Türkdoğan, 2006: 236; Laçiner, 2005: 67; Türkmen, 2007).

1.16. Saldırılarda Nihayet

Kimi çevrelerce terörün sona ermesi Türkiye'nin ve Türk hükümetlerinin başarısı olarak gösterilmiştir. Türkiye, kendisine yöneltilen şiddet eylemleri ile aktif biçimde mücadeleye girişmiş ve teröristleri yaptığı gizli operasyonlarla ortadan kaldırmıştır (Çitlioğlu, 2007: 257-258). Ancak terörün sona ermeyi salt Türkiye'nin politikaları ile açıklamak zordur. Türk diplomatlarına karşı yapılan terör eylemlerinin sona ermeyinde iç ve dış faktörler etkili olmuştur.

Ermeni etnik terör örgütü ASALA, 15 Temmuz 1983'te Fransa'nın Orly Havaalanı'nda Türk Hava Yolları'nın bürosu önünde bombalı bir saldırı gerçekleştirmiş 4'ü Fransız, 1'i Amerikalı, 1'i İsveçli ve 2'si Türk olmak üzere 8 kişi hayatını kaybetmiştir. Orly saldırısı Ermeni etnik terörüne uluslararası kamuoyunun sırt çevirmesine neden olmuştur ((Kantarci-Kasım vd., 2002: 113). Orly saldırısından sonra uluslararası kamuoyunun Ermeni terörünü kinaması ve Ermeni terörüne desteğini çekmesi Ermeni grupları içerisinde, uzun süredir perde gerisinde devam eden Hinçak-Taşnak çekişmesini gün yüzüne çıkarmıştır. Ermeni gruplar içerisindeki liderlik mücadelesi de bu çekişmeyi daha da kuvvetlendirmiştir. Ermeni etnik terörünün en önemli temsilcisi olan ASALA'nın 7 Ağustos 1982'de Ankara Esenboğa Havaalanı'nda gerçekleştirdiği eylem neticesi teröristlerin yakalanması, Ermeni terörünün Türkiye topraklarında etkin olabilecek güçte olmadığını ortaya koymuş ve Ermeni terörünün inandırıcılığını ve caydırıcılığını kaybetmesine sebep olmuştur. Ayrıca, yukarıda da değinildiği üzere Türkiye'nin Fransa başta olmak üzere Belçika, Almanya, Avustralya gibi ülkelerde Ermeni etnik terörünü hedef alan eylemleri olmuştur (Vatandaş, 2005: 207).

Öte yandan bilimsel anlamda Ermeni iddialarına cevap verilmeye başlanmıştır. Üniversitelerde düzenlenen sempozyum ve konferanslarla bir kamuoyu oluşturulmuş, çeşitli eserler ve makaleler kaleme alınmıştır. Ermenilerin 1980'lerin ortalarından itibaren hedeflerine ulaşmak için seçikleri yöntemi farklılaştırarak daha çok sivil mücadeleye yönelmeleri terör saldırının sona ermeyinin bir başka nedenini oluşturmuştur. Ayrıca, Türkiye'de daha çok sempatisan toplayabilecek yapıdaki PKK'nın ASALA'ya göre

güçlü bir aktör olarak ortaya çıkması da saldırının nihayete ermeseinde oldukça önemli bir unsur olmuştur (Çitlioğlu, 2007: 258).

SONUÇ

Siyasî taviz koparmak amacıyla şiddet kullanıp toplumu korkutmak yoluyla iktidara baskı yapması etnik terörün özelliklerinden olup, bu özellik meselelerin çözümünde Ermeni etnik terörü tarafından bir metot olarak benimsemiş ve sonraki kuşaklarına aktarılmıştır. Ancak, asırlarca Müslüman Türklerle birlikte yaşamış olan Ermenilerin hepsinin Türklerle karşıt ya da Türklerle yönelik menfi duygular besleyenler oldukları söylememelidir.

Türkiye'yi özellikle 1970'li yıllarda etkilemiş olan Ermeni terörü kaynağını, Osmanlı Devleti ve sonrasında Türkiye Cumhuriyeti topraklarında inşa edilmesi amaçlanan "Büyük Ermenistan" idealinden almıştır. 1973 yılında Amerika'da meydana gelen "bireysel" eylem de dâhil olmak üzere 27 suikast girişiminin hemen hemen tamamı Ermeni terör örgütleri tarafından gerçekleştirılmıştır. Türk diplomatlarının 1973 yılından itibaren planlı ve sistemli bir şekilde suikasta maruz kaldıkları görülmüş, bu suikastlarda aralarında büyüğelçilerin bulunduğu 25 üst düzey Türk diplomat şehit edilmiştir. Ermeni etnik terörü, insan haklarını istismar etmişler insan haklarına yönelik hassasiyeti kendi lehlerine avantaj olarak kullanmışlardır.

1973 yılında bireysel bir eylem olarak ortaya çıkıp, Los Angeles Başkonsolosu Mehmet Baydar ve Muavin Konsolos Bahadır Demir'in katledilmeyle başlayan süreç kesintili olmakla birlikte 1994 yılına kadar devam etmiştir. Türkiye'nin iç asayışının bozulmaya başladığı dönem ile birlikte Ermenilerin uluslararası kamu oyununun desteklerini de arkalarına alarak eylemlerinin etki gücünü artırdıkları görülmüştür.

Türk diplomatlarına yönelik şiddet eylemlerinin sona ermeseinde 15 Temmuz 1983'te Fransa'da meydana gelen muhtelif milletlere mensup sivil vatandaşların da hayatlarını kaybettikleri Orly saldırısı etkili olmuştur. Zira uluslararası kamuoyunun Ermeni etnik terörüne olan sempatisi antipatiye dönüşmüştür ve Batılı devletler tarafından verilen destek çekilmeye başlanmıştır.

1980'li yıllarda Türkiye'nin Ermeni meselesine karşı tavrı sertleşmiştir. Türkiye'yi yöneten idarî ve siyasî kadrolar tarafından gerek sözlü gerekse eylemsel olarak alınan önlemler, Ermeni terör örgütü tarafından amaca ulaşmak için kullanılan yöntemin değiştirilip, "sivil mücadele"nin tercih edilmesi, meseleye insan açıdan yaklaşan çevrelerin açıktan tepki göstermeleri ve Ermeni etnik terörünün işlevini kısmen üstlenecek olan Türkiye'ye karşı başka grupların ortaya çıkması Türk diplomatlarına karşı girişि-

len suikastların ve saldırının durulmasını, bir süreliğine, 1991 yılına kadar sağlamıştır.

1991'de yeniden başlayan eylemlerde, 1991 ve 1994'te Atina'da meyda-na gelen suikastlar "17 Kasım", 1993'te Bağdat'ta meydana gelen suikast ise İranlı "Halkın Mücahitleri" adlı terör örgütlerinin eylemleri olduğu görülmüştür.

Ermeni terör odaklısı mevcut olan bu "sivil mücadale"ye 1994'ten itiba-ren daha fazla yer vermeye başlamışlardır. Yöntem olarak esas alınan "Sivil mücadale" içerisinde sanattan spora, siyasetten dine kadar her türlü etkinli-ği görmek mümkün olmuştur. Çeşitli dünya devletlerinde lobiler oluştura-rak amaçları doğrultusunda filmler çektiler, kitaplar yazdırılmışlar, önemli sanatçılara hedeflerini her fırسatta ve her dalda yineletmişlerdir. Muhtelif devletler nezdinde girişimlerde bulunup, "sözde Ermeni soykırımı yasa tasarısı kararları"ni devletlerin en yüksek yasama organlarında kabul edilmesini sağlayıp, yasa haline getirme çabası içerisinde olmuşlardır.

Türk diplomatlarına yönelik gerçekleşen ilk saldırılar, Türk kamuoyun-да hassasiyetle karşılanmakla birlikte ciddiyetle ele alınmamıştır. Saldırıları-nın artmasıyla birlikte işin ciddiyeti kavranırken bu sefer de meydana gelen eylemler "sıradanlaşmış" ve 1994 yılına kadar engellenmemiştir. Türk ba-sının da saldırırlara aldığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

Ansiklopediler

-Terör. (1973). *Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi*, XII, İstanbul: Meydan Yayıncılık, s. 82-83.

-Terör. (1990). *Ana Britannica*, XX, İstanbul: Ana Yayıncılık, s. 549.

Arşiv Belgeleri

-BCA, D, E4, F30.10.0.64.395.9

Gazeteler

-*Adalet*

-*Adalet*

-*Akşam*

-*Başı*

-*Cumhuriyet*

-*Dünya*

-*Günaydın*

-*Güneş*

-*Hergün*

-*Hürriyet*

-*Milliyet*

-*Sabah*

-*Son Havadis*

-*Tercüman*

-*Türkiye*

-*Yeni Asır*

Internet Kaynakları

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5ca1e653339bb7.19493504, tarih: 16.10.2018.

-<https://avim.org.tr/tr/Yorum/LOS-ANGELES-BASKONSOLOSU-KEMAL-ARIKAN-I-1982-YILINDA-KATLEDEN-HARRY-HAMPIG-M-SASSOUNIAN-IN-SARTLI-TAHLİYESİ-1>, tarih: 16.03.2019.

-<https://turkishcanada.org/albay-atilla-altikat/>, tarih: 18.03.2019.

-<https://www.haberhurriyeti.com/sehitlerimizi-andik-37-yildir-yakalanmayan-katilleri-bulun-dedik/>, tarih: 18.12.2018.

-<https://www.haberler.com/firari-tetikci-yakayi-ele-verdi-6835290-haberi/>, tarih: 19.03.2019.

-<https://www.haberler.com/sehit-diplomat-yerguz-cenevre-de-anildi-9713525-haberi/>, tarih: 28.03.2019.

-<https://www.haberler.com/vatikan-buyukelcisi-taha-carim-sehadetinin-41-10919244-haberi/>, tarih: 04.02.2019.

-<https://www.sabah.com.tr/dunya/2013/06/08/teror-kurbani-akbay-cifti-icin-lizbona-anit-dikildi>, tarih: 18.03.2019.

-<https://www.trthaber.com/haber/gundem/disisleri-bakanligi-galip-ozmen-ve-neslihan-ozmeni-andi-377841.html>, tarih: 05.03.2019

Resmi Yayınlar

- TBMM, Z.C., I. Devre, C.III, Birleşim 74. TBMM Matbaası, Ankara 1977.
- TBMM, Z.C., I. Devre, C.V, Birleşim 90, TBMM. Matbaası, Ankara 1982.
- TBMM, Z.C., I. Devre, C.V, Birleşim 91, TBMM Matbaası, Ankara 1982.

Süreli Yayınlar

- Akyol, T. (1977, Haziran 13). Ermeni Meselesi, *Hergün*.
- Akyol, T. (1978, Haziran 5). Hadise gerçekten vahşi ve gaddardır, *Hergün*.
- Armaoğlu, F. (1980, Aralık 19). Ermeni Adaleti, *Tercüman*.
- Armaoğlu, F. (1983, Kasım 16). Terbiyesizlik, *Tercüman*.
- Atay, Z. (1980, Aralık 22). Bu İşi Bitirmek Gerek, *Tercüman*.
- Atay, Z. (1984, Haziran 25). Bir hesaplaşma, *Tercüman*.
- Baban, C. (1983, Mart 10). Caniler Topluluğu (Başyazı), *Son Havadis*.
- Barlas, M. (1973, Ocak 30). Bu bir dava değil, 'cinnet' dir, *Cumhuriyet*.
- Barlas, M. (1983, Mart 10). Koruma yeterli mi? *Milliyet*.
- Barlas, M. (1984, Haziran 22). Bazı Yeni Durumlar (Başyazı), *Milliyet*.
- Bila, F. (1994, Haziran 8). SİPAHİOĞLU'NU KİM ÖLDÜRDÜ?, *Milliyet*.
- Birand, M. A. (1980, Aralık 19). Diplomatlarımıza Yazık Değil Mi?, *Milliyet*.
- Birand, M. A. (1983, Mart 17). Galip'i de diğerleri gibi unutacak mıyz?, *Milliyet*.
- Birgit, O. (1980, Aralık 20). Ermeniler mi ki?, *Dünya*.
- Dabağyan, L. P. (1980, Ağustos 8). Ermeni Cinayetleri, *Son Havadis*.
- Dabağyan, L. P. (1981, Mart 22). Papanın Ermenilere Çağrısı ve Gerçekler. *Tercüman*.
- Dilligil, T. (1983, Mart 13). Millet, devlet ve komşuluk budur!, *Adalet*.
- Ekşi, O. (1980, Ağustos 2). Gülünç Olmamak İçin, *Hürriyet*.
- Ekşi, O. (1981, Haziran 11). Teröristleri Kim Koruyor?, *Hürriyet*.
- Ekşi, O. (1984, Temmuz 21). Bir Yolu Yok mu?, *Güneş*.
- Göze, E. (1978, Haziran 5). Karlı Meydanlar, *Tercüman*.
- Göze, E. (1979, Aralık 24). Çolpan'ın Aziz Naası Önünde, *Tercüman*.
- Göze, E. (1980, Aralık 18). Rezil Bir Cinayet Daha, *Tercüman*.
- Göze, E. (1983, Temmuz 27). Basınımız ve Biz, *Tercüman*.
- Göze, E. (1984, Haziran 23). Kırkinci şehit veya yeni bir Dışşleri, *Tercüman*.
- İğdemir, U. (1977, Mart 28). Düşmanlık Mutsuzluktur, *Cumhuriyet*.
- Kabaklı, A. (1978, Haziran 4). İçeride ve Dışarıda, *Tercüman*.
- Kabaklı, A. (1980, Ağustos 11). İçeride ve Dışarıda Daima Biz mi Öleceğiz, *Tercüman*.
- Kabaklı, A. (1981, Mart 14). Dişe Diş Kitaba Kitap, *Tercüman*.
- Kabaklı, A. (1983, Mart 11). Mertliğin Taşnakçası!, *Tercüman*
- Mumcu, U. (1981, Haziran 13). Planları Ne Olabilir?, *Cumhuriyet*.
- Mumcu, U. (1981, Mart 7). Uygarlık Adına, *Cumhuriyet*.
- Mumcu, U. (1981, Mart 8). Gizli Irkçılık, *Cumhuriyet*.
- Mumcu, U. (1982, Haziran 9). Adı Konmamış Savaş, *Cumhuriyet*.

- Mumcu, U. (1982, Şubat 2). Ermeni Terörü, *Cumhuriyet*.
 - Mumcu, U. (1982, Şubat 2). Ermeni Terörü, *Cumhuriyet*.
 - Mumcu, U. (1983, Mart 11). Son Saldırı, *Cumhuriyet*..
 - Mumcu, U. (1983, Mart 12). Örnek Olmalı, *Cumhuriyet*.
 - Mutlu, Y., ve Bozkurt, C. (2007, Eylül 22). Kahpe Pusular, *Yeni Çağ Gazetesi*.
 - Nadi, N. (1975, Ekim 26). Karanlık Niyetler, *Cumhuriyet*.
 - Öymen, A. (1981, Mart 10). Cumhurbaşkanından TV Memuruna, *Cumhuriyet*
 - Öymen, A. (1981, Nisan 7). Cinayet-Güncellik, Propaganda, *Cumhuriyet*.
 - Öymen, Ö. (1980, Aralık 20). 70 Sandık, *Milliyet*.
 - Özbay, E. M. (1979, Aralık 29). Turizm şehidiniz Yılmaz Çolpan, *Dünya*.
 - Özyörük, M. (1981, Mart 8). Enselerinden Tutup Getirmeliyiz, *Tercüman*.
 - Polak, C. (1979, Aralık 28). İnsanlık Oldu Mü?, *Günaydın*.
 - Selçuk, İ. (1980, Aralık 29). Düşman Kim?, *Cumhuriyet*.
 - Selçuk, İ. (1981, Mart 10). Girişlağa Kadar, *Cumhuriyet*.
 - Selçuk, İ. (1982, Şubat 1). Ermeni Siyonizmi, *Cumhuriyet*.
 - Selçuk, İ. (1984, Haziran 23). Misilleme, *Cumhuriyet*.
 - Sertoğlu, M. (1977, Temmuz 3). Kapanan Dosya, *Dünya*.
 - Sirmen, A. (1980, Aralık 19). Fazla Söz Gerek Yok, *Cumhuriyet*.
 - Soysal, M. (1980, Aralık 19). Yüzkarası, *Milliyet*.
 - Tamer, R. (1984, Haziran 23). Mağdur ve Saldırgan, *Tercüman*.
 - Türkmen, İ. (2007, Şubat 10). ABD Temsilciler Meclisi ve Ermeni sorunu, *Hürriyet*.
 - Zincirkiran, N. (1980, Aralık 19). Neredesiniz ey dünya insanları, *Günaydın*.
 - Zincirkiran, N. (1983, Mart 12). Kara kader, kara haber, *Günaydın*.
- Telif ve Tetkik Eserler**
- Acar, Ü., ve Urhal, Ö. (2007). *Devlet-Güvenlik, İstihbarat-Terörizm*. Ankara: Adalet Yayıncıları.
 - Anadol, C., ve Abbaslı, N. (2002). *Gizli Belgelerde Ermeni Terörü ve Basın-Yayın Organlarında 100 Soruda Ermeni Meselesi*. İstanbul: Kuvayı Miliye Yayınları.
 - Çitlioğlu, E. (2007). *Ölümciil Tahterevalli Ermeni ve Kürt Sorunu*. Ankara: Destek Yayıncılığı.
 - Çolak, İ. (2005). *Modern Zamanlarda Osmanlı'yı Aramak*. İstanbul: Lamure-Ayhan Matbaası.
 - Ergil, D. (1980). *Türkiye'de Terör ve Şiddet Yapısal ve Kültürel Kaynakları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
 - Gürses, E. (2007). *Uluslararası Sistemin Kıskaçında Etnik Terör*. İstanbul: Profil Yayıncılık.
 - Halaoğlu, Y. (2002). *Osmanlı Devleti Neden Tehcir Uyguladı? Tehcirle İlgili Gerçekler, Osmanlı'nın Son Döneminde Ermeniler*. (T. Ataöv, ed.) Ankara: Kültür Sanat ve Yayın Kurulu Yayıncıları.
 - Hülagü, M. M. (2001). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Misyoner, Ermeni, Terör ve Amerika Dörtgeninde Türkiye. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(10), s. 66-67.

- Kantarcı, Şenol- Kasım, Kamer vd., (2002). *Ermeni Sorunu El Kitabı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kocababaş, S. (2006). *Ermeni Meselesi Nedir Ne Değildir?* İstanbul: Vatan Yayınları.
- Köni, H. S. (1985). Uluslararası Terörizmin Bir Boyutu Olarak 1974'ler Sonrası Ermeni Terörü.
- Laçiner, S. (2002, Nisan). Ermeni Kimlik Bunalımı ve Güç Politikalarının Bir Ürünü Olarak Ermeni Sorunu. *2023 Dergisi*, s. 56-61.
- Laçiner, S. (2005). *Türkler ve Ermeniler, Bir Uluslararası İlişkiler Çalışması*. Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayıncılık.
- Lütem, Ö. E. (2006, Aralık). Ermeni Terörü. *Avrasya Dosyası Dergisi*, 12(3), Terör Özel Sayısı, s. 26.
- Şimşir, B. N. (2000). *Şehit Diplomatlarımız (1973-1974) 1. Kitap*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Şimşir, B. N. (2000). *Şehit Diplomatlarımız (1973-1994) 2. Kitap*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Taran, K. (1985). Ermeni İddiaları Tutarsızdır Günümüzde Ülke Dışındaki Militan-Şartlanmış Ermenilerin Türkiye'ye Yönelik İddia ve İsteklerinin Gerçekliği ve Geçerliliği Var Mıdır? A. Üniversitesi (Dü.), *Tarih Boyunca Türklerin Ermeni Toplumu İle İlişkileri Sempozyumu* içinde. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, s. 179-200
- Türkdoğan, B. (2006). *1915'ten Günümüze Tehcir*. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Vatandaş, A. (2005). *ASALA Operasyonları Aslında Ne Oldu?* İstanbul: Alfa Yayınları.
- Zafer, H. (1999). *Sosyolojik Boyutuyla Terörizm*. İstanbul: Beta Yayınları.

EKLER

Ek - 1 Hürriyet (29 Ocak 1973).

Hürriyet'ten Size

TAM 1.000.000

LIRALIK CEK
SİZİ BEKLİYOR

TAFSİLAT 5. SAYFADA

Hürriyet
29 Ocak 1973 Pazar

GÜNLÜK MUSTAKİL Siyasi GAZETE
Merket: SEDAT SİMAY | İst. 1965 |

Katil, Hinçak Teşkilatı üyesi

Amerikada
yaşlı bir
Ermeni

iki diplomatımız öldürüldü

Kötü haber tez ulaştı

"Kızım bana Los Angeles'i başla, orada bir eğitim var benim"

ÜC AY ONCE BIR ARADA

DÖĞÜN UYGU
Santa Barbara'da hâliyeler

• ERMEK MESSLEŞİSİN İÇİYİ
Yardımcıları

HINÇAK NEDİR?

COK MOTUYUDALAR

Annesi Bahadır'ın yanına gidecekti

Vietnam'da ateşkes ihlali edildi

BURALIM'S KADİNLARI
Büyük E. Battalpaşa

L

B

Ek - 2 Cumhuriyet (23 Ekim 1975).

**Felsefe ve
Ulusal Kültür
BİLGİ FESTİVİ**

Cumhuriyet

82. YIL, SAYI: 19408
Kurucusu: TUNUS NADİ
23 Ekim 1975 Pazar

Silâhlı kişiler Elçimizi makinalı tüfekle taradı

**Viyana
Elçimiz
Danış Tunalıgil öldürüldü**

**TÜTÜN
İHRACATINDAN
BU YIL
20 FIRMA
900 MİLYON
LİRİA
KÂR EDECEK**

Hilmi ÇETİNKAŞA

**MİYAK
kesintilerinin
faizi ile geri
odenmesi
icin
Danıştay da
dava açıldı**

Tuncer DOĞAN

AYTAŞ GÜMÜŞ

**Demireli,
Kendilerini
solcu İlan
İdenerle
milyetçiler
savaşıyor dedi**

**OLAYLARIN
KÜNDİNDƏKİ
GERÇEK**

Ölenler ve Kalaranlar

**Ünlü İngiliz
tarichisi Toybbee
86 yaşında öldü**

GÖNDÖR

BASİT BAŞAK:
“BANA
VERİLEN
BİLGİLERE
GÖRE
KATİLLERDEN
İKİSİ
YAKALANDI,,,”

The front page of Cumhuriyet newspaper from October 23, 1975, features a large, bold headline: "Silâhlı kişiler Elçimizi makinalı tüfekle taradı" (Armed individuals killed our ambassador with machine guns) and "Viyana Elçimiz Danış Tunalıgil öldürüldü" (Ambassador Danış Tunalıgil was killed in Vienna). Below the headline is a black and white photograph of the ambassador. The newspaper also contains several other news articles and columns, including one about tobacco exports, another about a court case regarding interest rates, and a political cartoon at the bottom right.

Ek - 3 Tercüman (8 Haziran 1982).

**Halk'a ve olaylara
Tercüman**

9 HAZİRAN MİLLİ PİYANDO
BİLETLERİNİZİ ATMAKTA
Tercüman 800 NİF
14 MİLYON VERİYOR

Yaz 21 Sayı 7310 Fiyat: 20 TL Adres: Taşkışla, Lendra Asfalt, Tercüman Tesisleri
HER SAHAB DÜNYA YENİDEN KURULUR HER SAHAB TAZE BİR BASLANGICIR Telgraf: Tercüman-İstanbul Telefon: 25 43 10 15 Kart: 71 01 11 77 77

**Yine Ermeni çeteçiler,
yine bir Türk diplomat...
BİR CANIMIZI
DAHA ALDILAR...**

• Katil, cinayet aleti 9 mm'lik tabancayı olay yerinde bırakarak kaçtı.
• Dışişleri Bakanlığı, katilin yakasızlaşması için Portekiz Hükümeti'ne nesidine teşebbüse getti.

EVREN "Türk İş 12 Eylül'ün içindedir ve sonrasında milli meştafler istikametinde bir tutum içinde oldu.
**"Bir batahıktan
geçik, aynı**

• İsraililer Nabatıva, Sayda ve Surşehirlerine girdiler, Hasbaya Kasabası ve stratejik Beaufort Şatosu'nu aldılar
• Türkiye'nin İsrail'in saldırısını durdurmasını beklediği anlaşıldı.

• Ermeni soykırımı Adalet Komandoların örgütüne bağlı katiller, İdari Atrejemiz Erkut Akbay ve eşi Nadide Akbay'ı 5 el atey etti Erkut Akbay olay yerinde can verirken eşi hastaneye kaldırılırak ameliyatına alındı.

Ataşehir Erkut Akbay (yanında) Beş eliyle Erkut Akbay evindeki büyük oturma odasına binerek vurdurarak katilin uşaklarına uşaklığı 5 el atey etti. Olay yerinde Erkut Akbay'ı olay yerinde polis etti.

ORTADOĞU'DAKİ YANGIN BÜYÜYOR

Bütün Filistin mevkileri çıktı: İsrail birlikleri Birleşmiş Milletler'e alırdımadan ilerliyor

İsrail, Beyrut kapılarına dayandı

TURKIYE
SURIYE
SAYDA
BEAUFORT ŞATOSU
IRAK
BAĞDAT
TAHİRİ
İRAN

Iran-İraq savaşı çeşitli cogħejja sūrerkien yeri bis-ċoħġi aciċċu iż-ħimla depli.

**Suriye birlikleri
Irak'lı askerler
saldırı : 6 gi**